

Slovenski dom

Štev. 202

V Ljubljani, sreda 4. septembra 1940

Leto V

Amerika bo v petek začela izročati rušilce Angliji

Angleško vojno brodovje ima sedaj zopet 200 rušilcev

London, 4. septembra. g. United Press poroča: Angleški vladni krogi izjavljajo, da je angleško javno mnenje, prav tako pa tudi ves angleški imperij z izrednim zadovoljstvom sprejel sinočnje novice o tem, da je bil med Anglijo in Ameriko podpisan sporazum o odstopitvi angleških posesti na zapadni polovici Ameriki zato, da dobi Anglija 50 ameriških rušilcev. Predsednik vlade Churchill bo o tem sporazumu govoril jutri, v četrtek v spodnji zbornici. Iz Anglije bodo proti ameriški obali takoj dopotovale posadke, ki bodo rušilce prevzele.

Sedaj bo lahko Anglija ladje, ki ga uporabljajo samo v enem delu in okoli angleških otokov, poslala v Sredozemsko morje, ameriški rušilci pa bodo lahko prevzeli nadzorstvo nad plovo v Atlantiku in okoli angleških otokov. Ob ameriški obali Anglija ne bo imela več svojega vojnega brodovja, ker bo stražo ameriške obale opravljala Amerika sama, ameriško brodovje pa bo po zadnjem sporazumu med Kanado in Ameriko ščitilo tudi Kanado.

Washington, 4. sept. o. United Press, poroča: Sklep predsednika USA Roosevelta, da izroči Angliji 50 rušilcev, je že povzročil v senatu med Rooseveltovimi nasprotniki veliko vznemirjenje. Senator Ny je podal posebno izjavo, v kateri pravi, da si lasti Roosevelta diktatorske pravice. Roosevelt se tudi več ne ozira na pogodbe in na zakone.

Washington, 4. sept. o. United Press, poroča: Mornariško ministrstvo objavlja, da v Bostonu že čaka 8 rušilcev, ki bodo v petek odposlani v Anglijo. Rušilci bodo iz Bostona najprej odpeljali v neko kanadsko pristanišče, kjer jih bo prevzela posadka angleških mornarjev. Prav tako bodo tudi ostali rušilci kmalu pripravljeni za izročitev. Poveljnik ameriškega vojnega brodovja admiral Harold Start je že ukrenil vse potrebno, da bi se rušilci v redu izročili angleški posadki in da bi se takoj začelo z utrjevanjem odstopljenih angleških postojank.

London, 4. sept. o. United Press poroča: Predsednik vlade Churchill je ponoči izjavil, da je angleški kralj Jurij VI. že sinoči odobril sporazum med Anglijo in Ameriko. Nadalje je Churchill izjavil, da ima Anglija sedaj, ko ji je Amerika izročila 50 rušilcev, 200 rušilcev. Lansko leto v septembru ob izbruhu vojne je Anglija imela 185 rušilcev. Admiraliteta je dosedaj objavila, da je bilo potopljenih v tej vojni 30 rušilcev, nekaj rušilcev pa je bilo poškodovanih. Anglija pa že sama stalno gradi nove rušilce. Churchill pravi, da je imela Nemčija v septembru 1939 22 rušilcev, Italija pa 61. Kakor niso objavljene številke o novih angleških gradnjah, tako jih ne objavljata niti Nemčija niti Italija.

Zastopnik angleškega zunanjega ministrstva je izjavil časnikarjem, da je dosežen sporazum velika zmaga demokracij, ki se zavedajo, kako se morajo boriti za svoje koristi.

Ottawa, 4. septembra. AA. Reuter: Predsednik kanadske vlade Mackenzie King je glede angleško-ameriškega sporazuma o pomorskih oporiščih izjavil, da sama dejstva zadosti govore o ameriško-angleškem prijateljstvu. Mackenzie King je odklonil nadaljnje komentarje k omenjenemu sporazumu.

Odmev v Berlinu:

„Vreča zlata za kapljico vode“

Berlin, 4. septembra. o. United Press poroča: Nemški uradni krogi so silno rezervirani in ne dajejo nobenih izjav o sporazumu med Anglijo in Ameriko. Izjavljajo, da je ta korak ameriške vlade vendarle izredno važen, ker sedaj Amerika prvič z oboroženo podporo eni vojskujoči se stranki posega v vojno na evropskem kontinentu. Nemčija bo vsekar proučila zelo skrbno ves položaj in ga podvrkla strogemu proučevanju s stališča določb mednarodnih zakonov.

Berlin, 4. septembra. o. TCP poroča: Objavljena pogodba med Anglijo in Ameriko v Berlinu ni izzvala nobenega presenečenja. Amerika dobi v zakup angleške posesti na zapadni polovici, ali pa si lahko zgradi obrambna oporišča na angleških

posestih ob ameriški obali. V Nemčiji so že dolgo vedeli za to, da se vodijo pogajanja med obema državama v tem smislu. Ker so v Berlinu podpis tega sporazuma že pričakovali, jih tudi ni presenetilo.

Ta pogodba med Anglijo in USA, na podlagi katere dobi Anglija 50 zastarelih ameriških rušilcev, se v Berlinu primerja z dejanjem obupanca v puščavi, ki bi za kapljico vode dal vrečo zlata. S to pogodbo posega Amerik na svoj način v vojaški konflikt, prav posebno pa je važno, da se bo s to pogodbo Amerika prvič vojaško zasidrala na kontinentu južne Amerike. Vpliv Anglije na zapadni polovici je tako padel, da je Amerika smatrala sedaj, da je prišel čas, ko lahko popolnoma izloči Anglijo iz obeh ameriških kontinentov.

Rim, 4. septembra. AA. Stefani: Angleško-ameriški sporazum o predaji vojnih oporišč in 50 rušilcev se v rimskih političnih krogih smatra kot nesporen dokaz za razpadanje angleškega imperija. Vse kolonije, na katerih bo ameriška vojska dobila oporišča ter zamenjala angleške posadke, so stara posestva angleške krone in to še iz 17. in 18. stoletja. Ta odstop dokazuje pomanjkanje vsakega dostojanstva, ker daje Anglija toliko ozemlja za 50 starih rušilcev. Toda tudi ti stari rušilci ne bodo mogli več rešiti angleškega imperija.

Demonstracije in neredi v Romuniji pojenjujejo

Včeraj je skupina demonstrantov hotela zasesti radijsko postajo v Bukarešti

Bukarešta, 4. septembra. o. United Press poroča, da je romunsko notranje ministrstvo zjutraj ob 1. objavilo uradno poročilo, v katerem ugotavlja, da so se dne 3. septembra manifestacije po Romuniji nadaljevale, vendar pa neredi pojenjujejo.

Pač pa je včeraj skupina mladeničev, ki so bili preoblečeni v vojaške obleke, vdrla v radijsko postajo v bližini Bukarešte. V vojaške preoblečeni mladeniči so izjavili, da so prišli v radijsko postajo zato, da bi okrepili posadko, ki je stražila vse naprave. Ko so jih spustili v poslopje, so vdrli v oddajne prostore in precej poškodovali vse naprave.

Sličen poskus je izvršila neka skupina mladeničev včeraj v središču Bukarešte, ko je hotela zasesti telefonsko in brozjavno centralo. Ko je skupina napadla poštno poslopje v Bukarešti, je prišlo do streljanja iz revolverjev.

Policija je hitro obkolila napadalce, jih razpršila in vse zaprla.

Do sličnih izgedov je prišlo tudi v Brašovu in v Constanzi.

Berlin, 4. septembra. o. TCP poroča: V tujini so se te dni razširile govorice, češ da je nemška vlada poslala romunski vladi v teh dneh dve noti zaradi demonstracij in izgedov v Romuniji. Uradno izjavljajo, da jim ni nič znanega o tem, da bi bila do včeraj opoldne Romuniji poslana kakšna nemška nota v tem smislu.

Budimpešta, 4. septembra. o. TCP poroča: Časopisi v Budimpešti pišejo, da se madžarsko prebivalstvo v Transilvaniji pripravlja na slovesen sprejem madžarske vojske. Mešana romunsko-madžarska komisija je dovolila včeraj madžarskim časnikarjem, da so lahko obiskali Nagyvarad (Oradea-Mare). Časnikarji so poslali svojim listom poročila, v katerih pravijo, da se romunske čete v redu umikajo iz Erdelja. Umaknila se je tudi že romunska policija, v mesta, ki bodo odstopljena Madžarski, pa že prihajajo člani madžarske meščanske zaštite, ki pa niso oboroženi in imajo na rokavih bele trakove.

Romuni večinoma odhajajo iz mest ter so s seboj odnesli tudi spomenike in druge zgodovinske dragocenosti.

Pred nemškim konzulatom v Nagyvaradiju so se včeraj ponovile manifestacije Nemčiji in Italiji. Na zasebnih hišah je že polno madžarskih zastav.

Budimpešta, 4. septembra. AA. MTI: Na mero-dajnem mestu kategorično demantirajo vesti iz ameriških virov o prisotnosti nemških čet na madžarskem ozemlju. Ugotavlja se, da so te vesti popolnoma izmišljene in zlohotne.

Budimpešta, 4. sept. DNB: Ob priliki priključitve gotovega dela Erdelja Madžarski je madžarska poštna uprava izdala nove znamke, ki nosijo napis: Vzhod se nam vrača.

Budimpešta, 4. sept. DNB: Madžarska vlada je prepovedala za dobo 30 dni vsako potovanje v pokrajine, ki bodo vrnjene Madžarski.

Kriza v romunski vladi

Bukarešta, 4. sept. DNB: Državna podtajnika Simunescu in Crebu, ki sta bila člana romunske vlade kot predstavnika »generacije iz leta 1922«, sta dala ostavko. Ostavka je bila sprejeta. Simunescu je bil državni podtajnik ministrstva za ljudsko zdravje, Crebu pa državni podtajnik prosvetnega ministrstva.

Ameriške letalske dobave za Anglijo

Newyork, 4. septembra. Reuter: Po poročilih dopisnika lista »Newyork Sun« iz Washingtona sta ameriški odbor za narodno obrambo in komisija za vojne nabave izdelala skupno s predstavniki tovarn načrt, na osnovi katerega bodo ameriške tovarne v prihodnjih 12 mesecih dobavljale Angliji po 700 ameriških bojnih letal mesečno. Dopisnik pravi, da Anglija na ta način lahko do aprila prihodnjega leta dobi iz Amerike skupno 15.000 letal vseh vrst.

Prav tako so angleška letala napadala vojaške naprave okoli Calaisa in Boulogneja. Opaziti je bilo mnogo eksplozij.

Gibraltar, 4. septembra. o. Semkaj je iz Maroka priletelo zopet 10 francoskih vojaških letal. Posadke so se z letali vred javile za službo v angleškem letalstvu.

Washington, 4. sept. AA. DNB: »Washington Times Herald« izve iz zanesljivega vira, da so nemške bombe zadele tovarno streliva v Bristolu in da je tovarna težko poškodovana. Istotako je bila težko poškodovana tovarna letalskih motorjev »Rolls Royce«.

Vesti 4. septembra

Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo uradno poročilo, da je včeraj eskadrila nemških letal štev. 76, izvojevala svojo petstoletno zmago v letalskih spopadih.

V Londonu je bila včeraj objavljena izjava vojaškega poveljstva, ki pravi, da so se angleške čete umaknile iz Bume, ki so jo zavzeli Italijani.

Včeraj je na Dunaju Društvo za južnovzhodno Evropo priredilo kosilo na čast gostom iz južnovzhodnih držav. Kosilu je predsedoval državni tajnik v nemškem zunanjem ministrstvu dr. Clodius, navzoč pa je bil tudi jugoslovanski trgovinski minister dr. Andrej z drugimi gosti.

Jugoslovanski poslanik v Budimpešti Rašić je včeraj obiskal madžarskega kmetijskega ministra Telekyja in mu izročil red sv. Save I. stopnje.

Včeraj ponoči so v Švici imeli tretji znak, da so angleška letala nad Švico. Čez Švico je letelo nad 20 angleških letal.

Včeraj je bila v Moskvi med Sovjetsko Rusijo in Madžarsko podpisana nova pogodba o blagovnem in plačilnem prometu.

Tovorni vlak se je pri Chambraju zaletel v vlak, ki je vozil 1200 beguncev iz južne Francije v Belgijo in na Nizozemsko. Zadnji vagon je bil popolnoma razbit. Ubilih je okrog 15 oseb, ranjenih pa 50.

Sovjetski listi poročajo, da je bilo v Sovjetski ustanovljeno novo odlikovanje, ki nosi naslov »Maršalska zvezda«. To najvišje odlikovanje za rdeče vojaške bojeve, vsa iz zlata in okrašena s platino in velikimi briljanti. Nobena kapitalistična država na svetu dozdaj še ni podeljevala tako razpisnih kolajz.

Mladi člani francoskih odvetniških zbornic so sprejeli zahtevo, da je treba iz odvetniških zbornic izključiti vse Žide in masone. Na ta način bi bilo iz francoskega odvetniškega stanu izključenih najmanj dve tretjini članov.

Včeraj je v Franciji umrl najstarejši francoski bojevnik, ki je doživel stoto leto svojega življenja. Rodil se je 2. septembra 1840. v Limogesu. Doživel je najprej julijsko monarhijo pod kraljem Lujem Filipom, drugo republiko, potem drugo cesarstvo, tretjo republiko in sedaj je doživel še četrto republiko. Bil je tudi v številnih vojskah.

Slovaško vojaško zastopstvo je včeraj prišlo v Bruselj. Zastopstvo vodi slovaški vojni minister in je v njem zastopanih 70 slovaških častnikov. Na povabilo nemškega poveljstva si bodo ogledali vsa bojišča na Zahodu.

V Švici silno narašča nerazpoloženje švicarskega javnega mnenja proti Angliji. Švicarska vlada v Bernu je že večkrat protestirala pri angleški vladi, pa vsi švicarski protesti nič ne zaležejo. Angleška vlada ni zadovoljivo odgovorila na švicarske proteste.

Včeraj je bil dan znak, da se bližajo nemška letala Londonu, ravno tedaj ko so bili predsednik vlade Churchill, ministri Halifax, Eden in Greenwood z ostalimi člani vlade pri službi božji v westminstrski opatiji ob priliki obletnice vojne. Cerkevno opravilo se je zaradi tega zelo zavleklo. V cerkvi je bil tudi ameriški veleposlanik.

Švedski listi pišejo, da so postale ruševine v (kolici Londona zaradi letalskih napadov tako velike, da se že morejo primerjati razvalinam, ki jih je vojska povzročila v Varšavi in v Rotterdamu.

Posebno državno sodišče v Franciji že zaključuje preiskavo proti skupini francoskih državnikov, ki so krivi francoskega poraza. Drjavno tožilstvo je že sestavilo prvo obtožnico.

Nemški zunanji minister Ribbentrop je včeraj dopoldne sprejel načelnika španske policije grofa Fina.

Londonski list »Times« piše v enem izmed svojih zadnjih člankov, da so nemški letalci vse načrte izvedli bolj natančno, kakor pa je bilo pričakovati. Anglija je prenesla celo vrsto katastrof, ki jih največji črnogledi lani v septembru niso mogli napovedati.

Reuter poroča, da se med prebivalstvom v francoski koloniji Martinique širi gibanje za to, da bi se ta kolonija priključila Angliji in priznala generala de Gaulleja za voditelja svobodne Francije.

Zaradi povečanih vojaških operacij na libijski fronti, je morala angleška vlada odposlati na afriška bojišča velike okrepitve.

Včerajšnje nemško uradno poročilo pravi, da je bilo sestreljenih 86 angleških letal. S polotov se ni vrnilo 23 nemških letal.

Pouk v londonskih ljudskih šolah se bo odslej začel ob 10 dopoldne in ne ob 9. To je bilo sklenjeno zaradi tega, ker je ponoči zmeraj več letalskih napadov na London in se ne morejo otroci naspiti.

Švicarski listi pišejo, da so se med Turčijo in Sovjetsko zopet začela pogajanja o tem, kako uspešno organizirati obrambo Dardanel. Če bi Turčija dala dovoljenje sovjetskimi vojnimi ladjam za prehod skozi Dardanele, bi Sovjetska poročila govorila za nedotakljivost turškega ozemlja.

Policija je v Bukarešti zaprla bivšega mestnega župana Dobresca. Dolge ga, da je organiziral zadnje neredi in demonstracije. Prav tako je policija v Bukarešti zaprla tudi tri ugledne gospe.

Boj proti Židom na Slovaškem

Bratislava, 4. sept. DNB: Slovaški parlament je dal vladi nova pooblastila, ki se nanašajo na židovska gospodarska podjetja. Pooblastilo velja za leto dni. Na osnovi tega pooblastila bodo morali vsi židje v roku šestih mesecev odstopiti ali zapustiti razna gospodarska podjetja. Na podlagi nekega drugega pooblastila pripada odslej ves civilni in vojaški zračni promet v pristojnost ministra za narodno obrambo.

Žrtve eksplozije v Italiji

Rim, 4. septembra. AA. Stefani: Uradno poročilo, ki je bilo izdano sinoči, pravi, da znaša končno število mrtvih pri veliki eksploziji, ki se je pripetila 28. avgusta v Bologni, 38; število ranjenih, ki so pa večinoma na poti okrevanja, znaša 174.

Ponesrečen atentat na romunskega kralja

Bukarešta, 4. septembra. o. Sinoči ob 20.55 po romunskem času je bil pred dvorno palačo v Bukarešti izvršen atentat na romunskega kralja Karola.

Ob tem času je mimo dvora hodila velika množica ljudi, ki je bila sicer mirna, vendar pa pod silnim vtisom dogodkov, ki se razvijajo v Transilvaniji. Dvorna straža je mirno opazovala gibanje množice in ni bila posebno okrepljena, ker so v romunski prestolnici neredi snoči že nekoliko pojenjali.

Med tem pa je bil v glavni dvorani dvora, ki je bila zelo razsvetljena, zbran kronski svet. V tej dvorani se je sicer že ves dan kralj Karol posvetoval s svojimi ministri in svetovalci.

Nenadoma je iz množice pred dvorom skočil čez ograjo proti dvoru in razsvetljeni dvorani

mlajši mož in začel naglo streljati v razsvetljena okna. Dasi je bil dvor tudi v notranjosti močno zaščiten, je atentator vendarle oddal sedem strel v razsvetljena okna. Med atentatorjem in dvorno stražo se je razvil kratek spopad in je atentator ubil tri stražarje. Sele nato ga je zadelo krogla, da se je mrtve zgrudil pred dvorom.

Bukarešta, 4. sept. o. United Press poroča, da do polnoči še ni bilo mogoče ugotoviti, kdo je atentator. Na dvoru je tedaj še vihrala kraljeva zastava, kar dokazuje, da je bil kralj še v dvoru. Vso noč so se v dvoru nadaljevali posveti članov vlade z romunskim suverénom.

Bukarešta, 4. sept. o. Zjutraj je bilo objavljeno, da se atentator piše Horea Sima in da je bil član romunske Železne garde.

Dosedaj največje letalske bitke nad Anglijo

London, 4. septembra. o. Včeraj so nemška letala ves dan v valovih prihajala nad Anglijo. Odvijalo jih je nad 100 angleških protiletalskih topov, prav tako pa so se angleška lovška letala povsod spustila v borbo proti napadalcem.

Včerajšnji napadi nemških letal na London so bili gotovo največji v dosedanjih vojni, prav tako pa so bile največje bitke, kar jih je bilo do sedaj med nemškimi in angleškimi letali. Največja je bila včeraj letalska bitka nad jugovzhodno Anglijo.

Velike skupine nemških letal so letele proti Londonu, vendar so se morale dvigati tako visoko, da jih ni bilo mogoče več opaziti. Do včeraj zvečer so nemška letala v sedanj vojni izvedla 38 napadov na angleško prestolnico. Angleško uradno poročilo pravi, da je bilo sestreljenih 24 nemških letal, Angleži pa so izgubili 15, 8 pilotov pa se je rešilo.

London, 4. septembra. o. Poročilo angleškega letalskega ministrstva pravi danes zjutraj, da so včeraj angleška letala uspešno opravila številne polete nad sovražnimi postojankami, in sicer od Norveške do Italije.

London, 4. septembra. Reuter: Ponoči ob 23.34 je bil dan v Londonu znak za alarm. Alarm je trajal 15 minut.

London, 4. septembra. Reuter: Letalsko ministrstvo je izdalo tole poročilo: V torek takoj po 12. opoldne je več formacij sovražnih letal priletelo nad ustje Temze in nad Kentški obalo. Le malo število sovražnih letal je obalo preletelo. Poročila pravijo, da so bile vržene bombe samo na neko mesto v grofiji Kent. Škoda je neznatna. Ranjenih je bilo nekaj oseb, od njih ena težje. V torek so naša lovška letala sestrelila 25 sovražnih letal. Ugotovljeno je, da je bilo v toku zračnih borb v ponedeljek sestreljenih 55 sovražnih letal, od teh

so jih sestrelili lovi 43, protiletalsko topništvo pa 12. Dva angleška pilota, za katere se je mislilo, da sta mrtva, sta ostala nepoškodovana.

London, 4. septembra. AA. Reuter: Minister za vojno Eden je poslal ob priliki obletnice vojne vojski dnevno povelje, v katerem vsem vrstam orožja čestita k njihoveму zadržanju. Pričakujemo dan, pravi minister za vojno v dnevnem povelju, za kateri upamo, da ni daleč, ko se bodo vse vrste angleškega orožja na suhem, na morju in v zraku združile k ofenzivi ter dosegle končno zmago naše države.

Berlin, 4. sept. AA. DNB. Posamezna angleška letala so letela po polnoči v veliki višini nad nemško prestolnico. Dan je bil signal za alarm. Protiletalske baterije in lovi so stopili takoj v akcijo. Sovražna letala so vrgla na več krajih osvetljevalne bombe. Drugih bomb niso vrgla.

Berlin, 4. septembra. AA. DNB. Včerajšnji napadi na Anglijo so povzročili tako velike požare, da so se nemški letalci v toku noči lahko orientirali. Opaziti so tudi, da so Angleži sami na več krajih povzročili požare, da bi ovirali orientacijo nemških pilotov. V toku noči so bili izvršeni uspešni napadi bojnih letal v glavnem na južno Anglijo. Vrženih je bilo mnogo bomb.

London, 4. septembra. o. Napadi nemških letal na Anglijo so se nadaljevali vso noč. Letala so napadala mesta severovzhodne Anglije in so metala bombe okoli Bristolu. Prav tako so nemška letala bombardirala mesta na Škotskem. Porušenih je bilo mnogo hiš in trgovin, največ človeških žrtve pa je v Bristolu.

London, 4. septembra. o. Po poročilih angleškega letalskega ministrstva so bila nočjo angleška letala dve uri in pol nad Berlinom.

Pojutrišnjem bo odkritje kraljevega spomenika

Potrjevanje izkaznic o udeležbi pri odkritju spomenika

Izkaznice se bo pečatilo na sledečih mestih:
V petek 6. septembra v Zdrženju rezervnih častnikov, vestibul Zvezde, od 11 do 19; poslovalnica Putnika na Tyrševi cesti; na kolodvoru v Ljubljani; v Mestnem domu na Krekovem trgu od 6.30 do 9; na letnem telovadišču Sokola v Tivoliju od 6.30 do 9; vestibulu Jugoslovanske tiskarne od 6.30 do 9.

V soboto 7. septembra v pisarni Zdrženja rezervnih častnikov od 8 do 12 in od 15 do 18 v Zvezdi, Kongresni trg 1; v poslovalnici Putnika na Tyrševi cesti.

V nedeljo 8. septembra v pisarni Zdrženja rezervnih častnikov v Zvezdi, Kondresni trg 1, od 8 do 12.

Cetrtnska voznina velja samo na podlagi izkaznice (svkaste barve) odbora za odkritje spomenika. Te izkaznice se daje v občinskih pisarnah na delu pri poslovalnicah Putnika proti ceni 2 din. Pri nakupu voznih listov zahtevajte pri potniških blagajnah obrazec K-14 rdeče barve za ceno 2 din.

Udeležba se bo na žel. obrazcu K-14 potrjevala le ob istočasni predložitvi izkaznice odbora. Brez te se nikomur ne bo pečatilo žel. obrazec. Zato naj vsakdo pazi, da ne izgubi ene ali druge izkaznice, ker ne bo mogel uporabiti brezplačno vožnje ob povratku.

Vsak udeleženec mora pred odhodom iz Ljubljane predložiti v pečatenje izkaznico in obrazec K-14 zaradi potrdila udeležbi odboru za odkritje spomenika Viteškemu kralju Aleksandru I. Zedinitelju v Ljubljani na zgoraj navedenih mestih.

Cetrtnska voznina velja na poti v Ljubljano od 4. do 6. septembra t. l., na povratku pa od 6. do 8. septembra t. l. za vse razrede in vse vlake razen ekspresnih.

Poziv rezervnim častnikom Slovenije! Na dan 6. septembra, ko stopa vrhovni poglavar naše vojske, Nj. Vel. kralj Peter II., v leto polnoletnosti, bo v Ljubljani odkritje spomenika Njegovemu očetu, enemu največjih borec in tvorcev današnje Jugoslavije, blagopojemnemu Viteškemu kralju Aleksandru I. Zedinitelju. Rezervni podčastniki, ki so igrali v preteklosti, kakor tudi v sedanjosti, velika in pomembna, toda vseh tudi zelo težko

in nevarno vlogo, združeno z največjim samozatajevanjem in žrtvami v boju za kralja in domovino ter nedotakljivost naših meja, se udeležijo svečnega odkritja polnoletnosti s praporom, ki ga prinese s seboj delegatje iz Srbije. Ker posameznikom dostop na slavnostni prostor ne bo dovoljen, je zbirališče vseh rezervnih podčastnikov ob 8 zjutraj pred Narodnim domom, odkoder bo skupni odhod na slavnostni prostor. Obleka naj bo po možnosti temna z znakom.

Vojnim prostovolcem! Zbor vojnih prostovolcev za udeležbo pri odkritju spomenika bo 6. t. m. ob 9 v Franciškanski ulici 10 na dvorišču. Odhod ob 9. Pridite vsi, da se poklonimo pred veličastnim spomenikom svojega vrhovnega poveljnika in vojnega tovariša iz svetovne vojne, Slavnostna akademija bo v Operi na predvečer 5. t. m. ob pol 21. Vsak si naj pravočasno pripravi vstopnico.

Obrtniki! Skupno združenje obrtnikov v Ljubljani vabi vse svoje člane in ostale obrtnike, da se udeležijo odkritja spomenika, ki bo v Ljubljani dne 6. septembra 1940. Zbirališče bo v petek dne 6. septembra ob pol 9 dopoldne pred pisarno združenja na Gosposvetski cesti št. 12 nasproti evangelijski cerkvi, odkoder odidemo skupno na slavnostni prostor.

Klub koroških Slovencev v Ljubljani vabi vse svoje članice in člane, da se v čim večjem številu udeležijo slavnosti odkritja spomenika kralju Aleksandru I. dne 6. septembra v Ljubljani. Zbirališče ob 9 na Trgu kralja Petra I. pred Miklošičevim spomenikom. — Venece položi osrednji odbor tudi za pododbore.

Poštni žig za 6. septembra. Ministrstvo pošte je na prošnjo odbora za postavitev spomenika Viteškemu kralju Aleksandru I. Zedinitelju v Ljubljani odobrilo spominski poštni žig za dan slovesnega odkritja spomenika 6. septembra. Žig bo uporabljala pošta Ljubljana I za ves ta dan prejeta in oddana pisemsko pošto ter za filatelistične namene.

Besede kralja Aleksandra I. Da se oddolžijo spominu svojega bivšega vrhovnega zapovednika Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja ob odkritju njegovega spomenika v Ljubljani, bodo izdali naši vojni prostovolci zbirko prevedenih kraljevih zgodovinskih govorov, manifestov, pism in izjav kot 3. zvezek svoje »Dobrovoljske knjižnice« pod naslovom »Besede kralja Aleksandra I.« Naroča se pri Okrajni organizaciji vojnih prostovolcev v Ljubljani, Franciškanska ul. 10.

Patentirane novosti na velesejmu

Precej jih je. Za vsa področja človeškega dela: za gospodinjstvo, za obrtnika, sploh za vsakogar.

Moderna kopalnica s »Standard« opremo je nekaj posebnega. Kadunja je iz litega železa, postavljena lepo v kot in tehtja 300 kg. In je še bidet, kloset, umivalnik, prijetne široke in globoke oblike. Vse v prijetni slonokoščeni ali modri in pravijo, da drugo leto tudi v črni barvi, seveda položeno. Tudi cena je za današnje čase sprejemljiva.

Za gospodinje je vse polno prijetnih presenečenj. Patentni lijak jim bo odvzel vsako skrb razlivanja tekočin, ki jih pretakajo v posode. Ljak se avtomatično azpre, ko je steklenica polna. Preostanek v lijaku predeneš kat v drugo steklenico itd.

Patentna črpalka iz posod s težkim odlivom je tudi novost. Inhalator za eterična olja na navadno električno baterijo ozdravi vsako novo in staro bolezen sopol. Kdor se hoče odvaditi cigaretam, pipi in cigaram, naj si kupi Nikotinol. Dvakratno do trikratno izpiranje ust s to čudovito tekočino in nikdar več ne boš kadil.

Vremenske hišice so bile dosedaj importirane in zelo iskan produkt, danes pa izdeluje Zalokar slovenske vremenske hišice z gorenjskim Janezom in Micko, ki zanesljivo napovedujeta ves čas velesejma lepo vreme. Tudi le-sene majolke so novost in poceni so.

Električni stroj za sneg stepe v eni minuti brez truda najlepši sneg, in stroj za rezance, špagete, valjanje testa in polžke na ročni pogon prihrani gospodinjam res obilo truda.

Likanje z Roenglerjevimi elektro-parnim likalnikom je danes malenkost, ker likalnik sproti likalni predmet sam ovlaži in seveda z likanjem posuši.

Edina trdka v pisarniškem pohištju razstavlja najnovejšo pisalno mizo, kjer je izbrljen vsak centimeter. Ta pisalna miza je res produkt bistrega praktika-organizatorja, in ni ameriška, čisto domače delo je. Razstavlja joča trdka razkazuje najnovejšo pridobitve na polju dobro premišljene kartoteke.

Lončar razstavlja svoje najnovejše avtomatične bruse za polnoarmeniške žage in cirkularke.

»Svetla« reklama je tudi najnovejša na tem polju in izum našega človeka. Uporabi se lahko povsod in za vse in vsakogar.

Harmonike v devetimi registri še tudi niste videli vsi harmonikarji. Razstavlja jo Meinel et Herold. Ker pravijo nekateri, da so polnilna peresa predraga, si lahko omislijo na letošnji jesenski razstavi ameriškano pozlačeno navadno pero, ki po enkratnem pomakanju brez vsega napiše 150 besed in stane nekaj dinarjev.

Domača iznajdba, ki bo zanimala naše mlinarje brez vode, je Jelenc-Tomažinov mlin »Jelton« na motorni pogon, ki melje štiri vrste moke in seveda tudi zdrob. Za ta mlin je veliko zanimanje.

Avtomat za kuhanje kave Bavaria skuha v 1-3 minutah od četrt do dva litra kave. Hrani s kavo, ker jo popolnoma izrabli in daje izredno aromatično okusno pijačo. Aparati se dobijo za električno kuhanje in za kuhanje na štedilniku, plinu, špiritu itd. Cena je zmogljiva.

Carborundum material za brušenje in poliranje marmorja, granita, prirodnega in umetnega kamna, keramika, brusni kamni za brušenje nožev itd., je letos na velesejmu prvič razstavljen.

»Stewee« je najnovejša pralno sredstvo za svilene nogavice in pravijo, da apretira, učvrščuje niti, nogavica se po pranju tesno oklene noge in je ta pralni prašek res neobhodno potreben vsaki dami.

Neprijazna svaka

Maribor, 3. septembra.

Posestnik v Rošpohu, Stanko Bajec, je na svoji koči občutil, da tudi sorodniki niso vedno najboljši prijatelji. Bajec je po svojem tustu prevzel posesto in zato sta ga oba svaka, ki sta menda tudi računala na posestvo, prišla sovražiti. Po njegovih izpovedih sta ga oba zasledovala in čakala na priliko, da se nad njim zneseta. Po prijavi, ki jo je vložil na orožniški postaji, se jima je to posrečilo pretekle dni. Oba svaka, Ivan in Vinko Rumpf, sta ga zvalila v gostilno pri Sv. Urbanu. Oba sta bila že vinjena. V gostilni sta ga napadla ter pretepla in mu povzročila več poškodb. Raztrgala sta mu tudi novo obleko, vredno 500 din. Ivana so orožniki že zasilili, pravi pa, da svaka ni pretepal, da pa je videl, da ga je brat Vinko, katerega pa orožniki doslej še niso mogli zaslišati, ker je povečini vedno z doma; verjetno je pa, da se orožnikom skriva.

Ljubljana od včera do danes

Včerašnji dan je bil v znamenju samega sonca, zlasti popoldne je gredo, da je naše premrele kosti do dobra oživile. Tudi v noč je bilo še vedno toplo in prijetno, tako da je bilo videti na slehernem obrazu pravo zadovoljstvo. Potrebni smo že lepega vremena, tako meščani, kakor tudi podeželje. Nekaj toplotne energije si je treba še nabrati pred zimo, za kmeta pa je potrebno tudi, da si svoje pridelke pospravi, oziroma da mu dozore. Preveliko kričanje o slabem pridelku se bo le moralo umakniti hvali, da ni tako obupno, kakor so razglašali razni spekulanti, ki so hoteli na račun tega »propisno« zaslužiti.

Današnji dan nas je sprejel z meglenim in oblačnim jutrom. Kaže tudi nekoliko, da bi se znalo vreme nekaj spremeniti. Morda bo sem pa tja kaj kanilo izpod neba, upajmo pa, da ne bo hudega. Včera je imela Ljubljana le 25,8 C, medtem ko so imeli Zagreb, Beograd in Split 28 C. Da bi le tako ostalo!

Nekaj drobnih novic

Piramido na Mirju pridno obnavljajo. Sedaj so že položili velike cementne kvadre, med nje pa zemljo, tako da ne bo nevarnosti, da bi se še katerikoli podirala. Podlaga je dobra in bo prav prijetno piramida vplivala s svojo zunanostjo na svojo okolico.

Precej radovednežev je ob Ljubljani na koncu Streliške ulice, kjer hite graditi most, da tako spoje Ljubljano s Podgorcem. Ljubljana bo zopet pridobila na svoji mreži spajanja središča s periferijo. Pravijo, da je svet pod Golovcem že poskočil v ceni prav zaradi te spojitve.

Graditev zapornice pri Šempetškem mostu je sicer oviralo deževje, gre pa delo še prav zadovoljivo od rok.

V petek ne bo brezmesnega dneva

Včasih pa je nekaj »profitiramo« pri mesu. Tako ne bo v petek brezmesnega dneva. Zaradi tega pa ne bomo prav nič oškodovani drugega dne, v soboto bodo kljub temu prodajali meso.

Vpisovanje, težave in križi ob novem šolskem letu

Vpisovalci učencev so imeli te dneve prav lepo priliko videti, kako zaskrbljeni so prihajali starši otrok k vpisu. Toliko je bilo dejatev, da si nekateri dolgo ne bodo opomogli. Pa starši kljub vsemu žrtvujejo, da bi njihovi otroci imeli boljše bodočnost. Za otroke gre, za onega člana družine in domovine, ki naj v bodočnosti pokaže vse svoje in da tudi svoj dar v službo in dobroti sebi in svoji okolici. Vpisovanje je že skoraj končano na srednjih šolah, kmalu se bodo odprla šolska vrata z otvoritveno službo božjo. Mladina bo morala prijeti za delo.

Na osnovnih šolah je že pouk. Prve dni mladež še z nekim navdušenjem obiskuje šolo, kmalu pa bo drugače. Po cestah in ulicah bomo videli že razposajenost, včasih tudi objestnost. Kar v začetku bo treba mladino navaditi na razne predpise, tako maljšo kakor starejšo, da ne bo pritožb in nerganja od strani občinstva.

Kako pa je s strokovno nadaljevalnimi šolami? Ze lansko leto ni bil obisk tak, kakor bi moral biti. Delodajalci svojih vajencev prav nič radi ne vpisujejo v te strokovne šole. Takim bi morala oblast posvetiti nekaj več pozornosti, saj je vajenec prav tako potreben svoje izobrazbe, če hočemo imeti res dobre in strokovno izučene mojstre v doglednem času. Tukaj mojstri nekoliko greše in so krivični. Zdi se, da jim je škoda tistih dveh popoldnevov in da hočejo izrabiti vajenčovo učno dobo čim bolj v svojo korist. Tu jim ne damo prav. Prav v strokovnem znanju in v onih vedah, ki jih dobe pri pouku, bo zrastle naš obrtnik še višje. Ze zdaj je naš obrtnik po vsej državi znan, zakaj ne bi bil tudi v drugem oziru strokovnjaško pripravljen. Torej mojstri, ne kratite vajencem njihove izobrazbe in upoštevajte predpise oblasti!

Iz bolnišnice

V tesnih prostorih zaznamujejo že 24.700 bolnikov. Kot poznamo povsod rekorde, tako se tudi naša bolnišnica približuje rekordu. To je najbrž samo slovenski rekord, da je v tako majhnih prostorih iskalo že letos toliko bolnikov pomoči. Zlastno, a resnično dejstvo.

Včera so iskali pomoči: Zupan Jože, čevljar-aki pomočnik iz Tržiča, kateremu je padel na levo nogo hlood.

Skerjanc Janez, trgovski vajenec iz Lesc; vreča cementa mu je padla na nogo.

Benda Angela, hči delavke iz Zvirč, je padla s postelje in si zlomila roko.

Sušnik Gregor, posestnik iz Kamniške Bistrice, je padel s konja in si zlomil roko.

Nexgoda na Gosposvetski cesti

Izpod strehe je padel včera na tla delavec kupljen Josip. Delal je pri podjetju Slupica. Na tridih tleh si je poškodoval hrbtenico. Reševalna

postaja je takoj odbrzela s svojim avtom in ga prepeljala v bolnišnico. Sicer pa ne zaznamuje postaja prevozov resnih in težkih poškodb, oziroma hujših primerov.

Na trgu je dosti lepih gob

Ljubljana, 4. septembra.

Današnji živilski trg je bil slabo zaseden. Prodajalk z zelenjavo je bilo zelo malo. Pač pa je bilo več kmetov, ki so pripeljali jabolka. Dvignila se je cena cvetličnemu medu, ki velja sedaj 28 din kg, dočim je bil prej 26 din. Ajdov in žajbljev med prodajajo po 26 din, prej pa je veljal 24 din kg.

Na vzvišenem delu Pogačarjevega trga, kjer so prodajne klopi za prodajalce gob, je bilo zelo živahno. Naprodaj so bili lepi jesenski jurčki. Nabiranci so jih prodajali po 12 din in ta cena ni višja kot je bila lani v tem času. Liter lisick je veljal 1 din. Vendar je sedaj lisick vedno manj na trgu. Liter robidnic so prodajali po 3 din in po isti ceni liter bezgovih jagod.

Lepa jabolka so veljala po 5 din, jabolka slabše kvalitete so cenejša in veljajo 3-4 din. Sedaj je sezona sliv. Cena je nekoliko višja kot je bila lani v tem času. Prodajajo jih po 7 din kg; so zelo sladke in primerne za vkuhanje. Dovažajo jih iz okolice Brčnega, dočim letos na Štajerskem slive niso obrodile. Nekateri prodajalci pravijo, da je letos letina sliv do 90 odstotkov slabša od lanske letine. Lepe domače hruške so prodajali po 12 din kg. Pa tudi za 7 din si že mogel kupiti hruške, le da so bile te slabše kvalitete. Inozemsko sadje je seveda dražje in je veljal 1 kg velikih in sočnih italijanskih breskev 18 din. — Tudi grozdja je letos zelo malo na trgu. Velja kg 10 din. Grozdje dovažajo sedaj ponajveč iz Dalmacije. Slovensko grozdje še ni prišlo na trg.

V zadnjem času se je povišala cena mlečnim izdelkom. Tako stane sedaj čajno maslo 36-40, navadno maslo prodajajo po 32-34, kuhano pa po 36-40 din kg. Bohinjski sir velja 30 din kg, isto ceno ima sir polementalce. Prvotirni sir trapist je cenejši in velja kg 28 din, drugo vrsti sir trapist je po 26 din. Sirček velja 8 din kg in merica smetane 1 din.

Tudi jajca so se podražila. Še v soboto je lahko kupila gospodinja na trgu 9-10 jajc za kovača, danes jih je dobila le 8 za kovača. Cena perutnine se bistveno ni izpremenila. Lep piščanec velja do 25 din. Zaklane piščance lahko kupimo na kg in sicer po 32-35 din. Kokoš velja 20 do 35 din. Petelini so cenejši in veljajo 20-30 din.

Društvo žel. uradnikov se udeleži proslave dne 6. septembra po svojem zastopstvu. Clani se vabijo, da se proslave udeležijo.

Pozor pred nepoštenimi mešetarji

Maribor, 3. septembra.

Od časa do časa so po našem podeželju pojavili mešetarji, ki bi na kmetov račun radi mnogo zaslužili. Tak primer se je pred dnevi zgodil tudi pri Sv. Trojici v Slovenskih gorah, kjer je neki mešetar hotel prikrajšati posestnika Henrika Kodra iz Sp. Porčiča. Mešetarji pa se goljufija ni posredila in bo moral za svoj poizkus lahkega zaslužka se dati odgovor pred oblastmi.

Mešetar je pri posestniku Kodru kupil par volov za ceno po 6 din kilogram. Oba sta vola odpeljala k Sv. Trojici na občinsko tehcnico. Posestnik je stal zunaj pri volih, mešetar pa je stopil v uradni prostor uslužbenca, ki tehta. Nagovarjal ga je naj na tehtni list napiše težo 730 kg, čeprav je tehcnica kazala 830 kg. Uslužbenec je to seveda odločno odklonil. Uslužbenec je slišal, da bo mešetar bržkone na kak drug način skušal posestnika opehariti in mu je zato povedal, da tehtata vola 830 kg. Ko je mešetar prišel izplačevati kmetu denar, mu je trdil, da sta vola tehtala le 730 kg. Kmet se je dobro spominjal, da mu je uslužbenec pri tehcnici sporočil težo v višini 830 kg. Posestnik iz tega razloga kupčije ni hotel priznati. Mešetar pa je silil vanj in mu končno pokazal tehtni listek, ki se je v resnici glasil na 730 kg. Koder je takoj začel sumiti, da je mešetar številko na listku ponaredil. Kmet se je odločil, da gre na tehcnico vprašati, kako so bili voli stehtani. Ko je bil že na pol poti proti tehcnici, ga je dobil mešetar in ponujal izplačilo denarja, ki bi odgovarjal teži 830 kg.

Za dogodek so izvedeli orožniki, ki so mešetarja zasilili. Priznal je, da je ponaredil tehtni listek, ni pa hotel priznati, da je uslužbenca nagovarjal, naj izstavi napačen tehtni listek.

Ljubljana, 4. septembra. Predsednik vlade Cvetkovič je bil predvčeršnjim prispel z letalom v Ljubljano in je nato obiskal velesejem. Tam si je ogledal tudi umetniško razstavo in kupil sliko Saša Santla »Metlika«. Proti večeru se je predsednik vlade odpeljal na Bled. Včera proti poldnevni pa je bil predsednik Cvetkovič sprejet v avlienco pri knezu namestniku, nakar se je kpet vrnil na Bled.

Predsednik vlade Cvetkovič bo ostal nekaj dni na Bledu na odhodu.

ZGREŠENI STREL

Ni dvoma, da je umirajoč z besedami ona in ta nič vrednej, tajnik... misli na Vero Towley in na Bandilla... Trdil je prav tako, da Vera Towley ve, kje se nahaja sin Huberta Ruvana in da je bila njena zaročnica z njim samo prevara, goljufija, v kateri je sodeloval tudi Bandillo.

Nepričakovana vprašanja so se pojavila. Zakaj je Hubert sploh sklical svoje sorodnike k večerji? Samo, da bi se z njimi poslal? Vedel je, da njegov sin živi, da ni brez potomcev in da njegovi sorodniki po vsem tem nimajo pravice na dediščino? Pa vendar je vprizoril vso to komedijo in verjetno je za vse to vedel Staridge? Pa vendar! In Vera Towley? Ta je poznala sestro pokojnika in je vedela, da se je bila poročila s Hubertom. Zakaj je potem igrala vso to komedijo in kakšno vlogo je pri tem igral Bandillo? Vse sama vprašanja, nova vprašanja...

Zdravnik Sourey je prav tako razmišljal in kadi svojo cigareto... Tedaj pa je prekinil molk in zamisljeno pogledal detektiva, ko je vprašal:

»Ta Vera Towley pa se je, kot se zdi, znašla v lepih škripih ali ne?«
»Hm...« mu je odvrnil Slad, »ko je pa njen oče iz enakega testa...«

Zdravnik se je nasmehnil, toda Sladu ni bilo za smeh. Odprl je vrata in vele policaju, ki je stal na hodniku:

»Pridite sem!«
Policaj je pristopil in pozdravil.
»Povejte nadzorniku Calamu in naredniku Clinetonu, da bi rad takoj z njima govoril.«

Ko sta ta dva prišla, jima je Slad na kratko povedal, kaj se je dogodilo.
»In sedaj,« je zaključil svojo razlago, »bomo ponovno vzeli v precep Vero Towley. Toda tokrat bo morala gospodična nekaj več povedati. Bandillo in Sally Ruvan sta izginila in ona ve, zakaj in kam. Vaekakor mnogo ve tudi o umoru Huberta Ruvana. Prav tako ve tudi za tegale človeka.«

Slad je pokazal z glavo na truplo neznanca.

»Ali ne bi bilo primerno, če bi v neposredni bližini začeli iskati Bandilla in Sally Ruvanova?« je vprašal Clineton.

»Na to bomo počakali, dokler ne bomo Vere prišli,« je odgovoril Slad. »Znabit bo to delo potem mnogo lažje.«

Calam se je zamisljeno pogledal po glavi.

»Morebiti pa se Sally nahaja v veliki nevarnosti?«

»V največji nevarnosti je bila pred četrt ure, ko je izginila,« je odgovoril detektiv. »Če ji je usojeno, da se ji bo kaj zgodilo, potem smo mi s svojimi škripci že zamudili.«

Calam se je obrnil. Surovost detektivega odgovora mu ni ugajala. Slad se je začel kazati tudi s svoje elabe strani. Tudi njegov podrejeni uradnik Clineton je opazil to nenadno spremembo in je vedel, da je to znak, da je Slad sedaj vršel svoje zadnje rezerve moči v borbo... Vedel je, da upi Vere Towley v tej borbi niso veliki.

Policaj Smith je odprl vrata in pripeljal v sobo mlado damo. Za njo se je pokazal jezni obraz njenega očeta. Slad je takoj planil nadenj.

»Vi mi niste potrebni,« je zavpil nanj. »Sit sem že tega, da se vi neprestano rogate in da neprestano vtikate svoj nos v moje zadeve. Vaša hčerka je zapletena v umor in zato ne dovoljujem, da mi neprestano kalite vodo! Ali ste me razumeli? Veni!«

Maksim Towley je bil očitno zmeden. Začel je jecljati. Njegova debela roka se je nervozno sprehajala po gumbih telovnika. Nenadoma je popolnoma onemel.

»Ali mislite iti prostovoljno, ali čakata, da vas bom vršel ven?« ga je ponovno vprašal Slad.

Calam je zaskrbljeno pogledal Clinetona, toda ta je odmahnil z glavo. Vedel

je, da je nemogoče prepričati Slada, kadar začne govoriti s takim tonom.

»Gospod nadzornik,« se je končno le oglašil tovarnar, »pritožil se bom. Tako se ni z menoj nikoli ravnalo!«

»Potem se vam pričeje ta sprememba. Če sedaj takoj ne boste pobrali svojih šil in kopit, vas bom dal takoj prijeti zaradi tega, ker ste zapleteni v ta umor. Vi ste mi ukradli že dosti časa...«

Toda tovarnar se še vedno ni zmenil za Sladove besede. Presunjen je gledal svojo hčerko. Videti je bila silno dražestna zaradi svojih črnih las in zlasti zaradi črnih oči ter zaradi svoje okusne obleke.

»Vera!« je rekel Towley z obupnim glasom. »Vera... kaj to pomeni? Pa menda ne boš...«

Prezirljiv nasmeh se je pojavil na njenih usnih. Takoj nato se je izraz njene obraza spremenil in njena bela ramena so se povesila. Čez nekaj trenutkov je vsa dražest izginila in Vera je bila videti spet silno trudna in izmučena.

»Mar nisi slišal?« je zavpila na svojo očeta. »Ti moraš iti! Pojdi! Pojdi že odtrdat! Za božjo voljo, pusti me!«

Towley se je omahujoč obrnil proti vratom. Ta nenadni srd lastne hčerke, se zdi, da ga je spravil v tira. Slad je stopil k njemu in ga prijel za roko.

»Pokažite, gospod Towley! mu je rekel pri izhodu. »Premislil sem se. Ostanite, bo boljše.«

Pogledal je dekle, da bi videl vtis, katerega je nanj naredil ta nenadni preobrat. Rekel ji je:

»Stopite semkaj bližje, gospodična Towley!«

Vera ga je topo ubogala.

»Ta človek Vas dolži, da ste sodelovali pri umoru svojega zaročenca,« je rekel Slad in pokazal na pokrito truplo. Vera je presunejena gledala v truplo, ki ga je razpoznala pod prtom.

»Ta me obdolžuje?« je vprašala hripavo.

»Dal Ta pravi, da ste vi in Bandillo ogoljufali Huberta, kakor ste prej njega ogoljufali.«

S pretno kretajo je Slad nenadoma potegnil pokrivalo s trupla neznanega lujca in odkril njegov mrtvaški obraz. Vera Towley je samo enkrat pogledala na njegov voščeni obraz. Njene oči so se takoj zaprle in povesile. Slad je takoj opazil, da so njene ustnice nečisto izgovorile:

Naslednji hip se je onesvestila in njen oče jo je vzel v naročje.

Dvajseto poglavje.

Peter Haverill.

»Spet je prišla k sebi,« je rekel zaročnik čez kratke čas, ko je pregledal Vero. Vera je polahko dvignila svoje trepalnice. Čez rame zdravnika je iskala detektivove oči, toda v njegovih očeh ni zagledala niti trohice sočutja.

»Kaj?...« je rekla s slabotnim glasom. »Ko boste

Od tu in tam

Tekme jadralnih modelov je organiziral Aeroklub za 5. in 6. september na Zlatiboru, kjer je sedež v večbališki srbškega jadralnega letalstva. Tekmovanje modelov, v čemer se večinoma urijo le mladi ljudje in študentje, ima namen dvigniti med mladino zanimanje za letalstvo in poživiti veselje za pilotski poklic. Jugoslovansko jadralno letalstvo je mogoče že več letih uspehov tako na Zlatiboru kakor tudi na Blokah, kjer je bilo postavljenih več jugoslovanskih rekordov v nepretrganem poletu z brezmotornimi letali. Za tekmovalce modelarjev na Zlatiboru je daroval kralj Peter II. krasen pokal, vojni minister pa posebne nagrade.

Krasno otroško kliniko so zgradili v Belgradu. Poprej so imeli za zdravljenje otrok posebno barako, v katero je bilo mogoče spraviti le do trideset otrok. Prav za prav tako skromna naprava ne bi smela nositi imena otroške klinike. Sedaj pa stoji v Belgradu krasna palača otroške klinike, ki bo lahko sprejela 200 otrok v nego in zdravljenje. Vsa stavba je do sedaj veljala 13 milijonov, vendar pa se bodo stroški za popolno notranjo ureditev še povečali. Kliniko bodo uredili tako, da bo že čez kratek čas lahko sprejela okrog 50 bolnikov, obenem pa bodo ostali del poslopja opremljali postopoma, dokler ne bo vsa klinika popolna.

Letina riža bo letos v naši državi srednja. Letošnje vreme tudi tej kulturi ni bilo preveč naklonjeno. Riž goje samo v južnosrbskih krajih, zlasti pa v kočanskem in strumiškem okraju, kjer je ozemlje bolj močvirnato in zato edino ugodno za riž. Polagoma pa se širi površina, posejana z rižem, tudi v drugih bližnjih okrajih. Gojitev riža je postala bolj rentabilna sprico težav, ki jih ima naša država z uvozom tega sadeža. Pač pa ugotavljajo zdravniki, da širjenje riža močno škoduje zdravstvenemu stanju tistih krajev. Čim več je močvirnatost sveta, toliko bolj se širi malarija, ki je najbolj nevarna bolezen v takih krajih.

Za oster in brezobziren nastop proti spekulantom se zavzema »Zagrebački list«, glasilo hrvaškega poslanca dr. Šola. List meni, da je spekulacija tako škodljiv pojav, da ga je treba zatreti edino z izredno strogimi kaznimi, najboljše pa bo, če bodo vsakega spekulanta takoj poslali v koncentracijsko taborišče, kjer bodo morali vsi brez razlike trdo delati. List pravi, da se z raznimi paragrafi in milimi kaznimi ta pojav ne bo dal odpraviti, temveč bo še bolj cvetel, ko bodo ljudje uvideli, da so paragrafi premili in da teko procesi proti spekulantom prepočasni. V raznih državah okrog nas so znali drugače narediti konec brezvestni spekulaciji in tudi pri nas bo treba, po mnenju zagrebskega lista, storiti enako, sicer teh brezvestnih zločincov ne bo konec.

Nad slabo letino grozdja se pritožujejo vinogradniki iz Srbije in Vojvodine. Letošnji sadež je uničilo ne samo slabo vreme in druge vremenske nepravilnosti, temveč tudi trta uš, ki je pokončala trto zlasti v tistih srbskih vinorodnih krajih, kjer ljudje ne znajo še pametno in vestno gojiti vinske trte. Zlasti v okolici Smedereva, od kodar so vedno izvažali velike količine najboljšega namiznega grozdja tudi v tujino, so letos vinogradniki le malo zaslužili. Povprečno je tam letina slabša po količini za 40%. V Vojvodini, kjer znajo lepo obdelovati vinograde, pa je veliko škodo naredilo deževje in poplave. Pač pa se nadejajo, da bo poplave letos rešila Dalmacija, ki bo imela bržkone izredno letino, če ne po količini, pa gotovo po kakovosti. Obilnejše deževje je v krasnem svetu le koristilo trti in zato je grozdje krasno uspevalo. Pač pa je v nekaterih dalmatinskih vinogradih precej škodo naredila razna golazen in bolezn. Ostala hrvaška banovina pa bo imela le malo grozdja.

Zagrebska občina je objavila, da bo začela »križarsko« vojno proti spekulantom, zlasti pa proti trgovcem in mesarjem, ki se kar nočejo sprijazniti z določenimi jim cenami in prodajajo svoje blago po višjih cenah. Oblast je začela postajati ostrejša in verjetno bo v kratkem času obrzda spekulante. Po drugi strani pa so postali tudi trgovci spretni in prebrisani in uporabljajo razne trike, da bi preslepili tako oblasti in odjemalce in jih tako oškodovali z višjimi cenami. Zgodilo se je več primerov, da so trgovci nalepili na steklenice olja poseben napis »Zdravilo na olje«. Običajno je to olje veljalo 16 din liter, po nalepljenem napisu pa je veljalo takoj po 36 din ali pa celo več, kakršna je bila pač trgovina. Oblast pa je tudi ta trik izločala in oduhuje prijala bolj trdo. Sedaj najjavljajo ogromno število kazenskih razprav proti spekulantom.

Trgovino s poselskimi knjižicami in podobnimi dokumenti so odkrili v Novem Sadu. Neki občinski uslužbenec si je znal delat denar na ta način, da je v uradu jemal knjižice in jih izplačeval na imena tistih, ki so mu za delo plačevali. Večinoma so bili njegovi odjemalci Judje. Običajno je uradnik zahteval za svojo »uslugo« po 100 din, od Judov pa je zahteval nekaj več. Na nesrečo so se pri njem oglasili tudi trije judovski begunci, ki so brez dovoljenja pribežali k našo državo. Da bi mogli na nek način ostati še nekaj časa pri nas, so se s posredovanjem obrnili na uradnika, ki jim je vsakemu za 300 din izstavil uslužbenko legitimacijo. Toda imel je smolo. Policija, ki je opazovala in zasledovala tuje, je nenadoma vse skupaj prišla in seveda odkrila golufijo. Uradnik je dobil kazen in bo ostal brez službe. Jude pa bodo oblasti pogalele tja, odkoder so prišli.

Dva dni je bil Split brez kruha, ker ni bilo v mestu zadosti moke. Stiska je bila tolikšna, da so se ljudje skoraj tepli za vsak kos kruha pri pekarni. Pač pa so znali nekateri takoj izrabiti stisko in so kilogram kruha prodajali tudi po 12 din. Mestne oblasti so takoj zahtevale iz Zagreba nove količine moke, da se ne bi stiska še stopnjevala.

V Zagrebu pripravljajo veliko akcijo za podpiranje brezposelnih in revnih za blazajočo se zimo. Klub občinskih svetovalcev HSS je predlagal poseben davek na bogataše in na ljudi, ki zaslužijo letno več kakor 120.000 din. To bi bil neke vrste prisilni socialni davek, s katerim bi občina lahko pokrila velik del svojih zdatkov za socialna namena. Obenem namerava občina najeti 30 milijonov posojila, da bi nakupila zadostne količine živil in drv, ki bi zadostovale za zimo za vse prebivalstvo.

Sneg je zapadel v planinah v Južni Srbiji, zlasti pa okrog Bitolja in Veleša. V soboto proti večeru in v nedeljo dopoldne je potegnil mrzel veter, nakar se je takoj ohladilo. Proti poldnevju je začel padati v gorah sneg. Ljudje ne pomnijo, da bi v takem letnem času imeli pobežene gore. Podobno je tudi v grški Macedoniji. Celo v Atenah je bil zelo mrz in se znašala toplota le 8 stopinj nad ničlo.

Angleški vefilim **Towerski krvnik** V gl. vl.: Boris Karioff, Basil Rathbone, Barbara O'Neil.
Predstave ob 16, 19 in 21. Blagajna odprta od 11 do 12 in od 15 dalje KINO UNION, tel. 22-21

Šolska kuhinja ob vznožju Haloz nasiti vsak dan do 180 želodčkov

Sv. Vid pri Ptuj, 2. septembra.

Skoraj vsi, ki smo svojo prvo učenost zjemali po vaških šolah na podeželju, tu pa mislim predvsem na Haloze, smo se morali več ali manj celo v najnežnejših letih boriti že z raznimi težavami. Okusili smo težavo dolgih poti v šolo, predvsem v poznem jesenskem in v zimskem času, ko se je zemlja razmočila, da smo komaj pulili noge iz nje ali tavali po visokem snegu. Prav posebno pa so okusili velike težave naši želodci, saj smo dnevno jedli le dvakrat kaj toplega: zjutraj, celo precej zgodaj, da smo prihiteli še pravočasno v šolo in zvečer, ko je čisto že trda noč pokrila zemljo, prečen smo se sploh vrnili. Za opoldne so nam skrbne matere stisnile v nahrbtnik ali v žep tenek kosček grobe kruha ali pest klovec. Kje tja do božiča smo iz Haloz nosili tudi jabolka, ki smo jih v šoli pri bogatejših otrokih s polja zamenjavali za kruh.

Haloze spadajo med najrevnejši predel naše slovenske zemlje, kar se tiče prehrane in kruha. Kdor jih je prehodil, se je moral radoveden vprašati, kje raste kruh, ki živi te ljudi. Povsod vidiš le vinograde, po lazih sadno drevje, na severnih pobočjih pa gozdove. Le nizko spodaj pod goricami ali v senčnih grabah so po strminah razpete ložine s trdimi grudjem, na katerih raste borna koruza in nekaj krompirja, izmed žitaric pa največ ječmena. Le po večjih in širših grabah — teh pa je presneto malo — raste kaj več žita in drugih pridelkov. Te pa za malega človeka ne pridejo v poštev, ker so last redkih večjih kmetov. Mali ljudje, bajtarji in viničarji, so navezani v glavnem na to, kar si morejo kupiti ali prisluziti. Pribiti je treba dejstvo, da gre viničarjem mnogo bolj kot bajtarjem. Nekateri naši ljudje se z govori in s peresom borijo za zboljšanje položaja viničarjev, ker je postala pri nas že nekaka podedovana mola, pozabljajo pa pri tem, da je mnogo večji rezev bajtar, ki ima mogoče samo svojo hišo in kak majhen kosček leza ali vinograda. Tudi zadnja agrarna reforma je ustvarila ponekod mnogo takih bajtarjev, ki danes s kopico otrok živitarijo na svojem slabše kot prej, ko so bili pod tujo streho. — Otroci teh družin so veliki reveži. Ker primanjkuje zemlje, na kateri bi si pridelovali žito, manjka tudi vsakdanjega kruha. Ponekod ga zmanjka že kmalu po novem letu in to je čas, ko ni nikakega zasluga, ker ni dela. Prav v tej dobi pa to pomanjkanje najbolj občutijo otroci, ki morajo na dolgo pot v šolo, lačni in slabo oblečeni. Bledih lic in z drgatajčim životom se plaho priplavijo v učilnice, da človeka zazebe pri srcu, ko jih gleda. Mnogi izmed njih so bolni in brez nege in pomoči tavajo okrog ter čisto raznesejo bolezen še na druge, bolj zdrave.

Zelo velikega pomena je ustanovitev šolske kuhinje na ljudski šoli v Sv. Vidu pri Ptuj. Za to veliko delo in za požrtvovalnost, s katero vodi to kuhinjo tukajšnji šolski upravitelj G. Beloglavce, se mu moramo v imenu vseh revnih otrok iskreno zahvaliti in mu k uspehu čestitati. Malo je takih mož med našim učiteljstvom, ki bi s tako očetovsko ljubeznijo skrbeli za male potrebne otroke.

Poglejmo, kako kuhinja posluje! Čisto preprosto si je to G. šolski upravitelj zamislil, da se s čim manjšo potrošnjo sredstev doseže tem večji uspeh. Pri šoli ni nobene obednice in tudi ne prave kuhinje, ki bi se v ta namen dala uporabiti. Kupil se je štedilnik in postavil v poveljavno pralno kuhinjo. Tam je dovolj prostora še za veliko mizo in omaro, s katero se spravlja kuhinjska posoda. Učenke iz višjega oddelka, štiri do šest po številu, prevzamejo vsako leto kuhanje, ki se vrši pod vodstvom

učiteljstva. Zjutraj pridejo te učenke nekoliko prej v šolo, da olupijo krompir ali pripravijo ostale stvari za kuho. Kmalu po začetku pouka se pošlje po razredih listič, na katerega učitelj napiše vsak dan število onih, ki se sami pripravijo h kosilu. Za to število se potem skuha tudi primerna količina, da ne zmanjka, pa tudi da ne ostane. Med šolskimi odmori gre ta ali ona učenka-kuharica pogledat v kuhinjo in priloži drv ali kar je treba. Ker se kuhajo same navadne in enojne stvari (kakor zelje s krompirjem, goveja juha z zdrobom, fižol z zeljem itd.), je kuha kaj lahka in jo zato te, že od doma nekoliko večje deklice trinajstih let zmorejo. No, včasih pač pokličejo na pomoč še kakšno učiteljico ali bližnjo sosedo. Kake pol ure pred poldnevom pa kuharice pripravijo še vse potrebno, da je do glavnega odmora (ob 12 uri) jed pripravljena.

Vsak otrok prinese z doma svoj krožnik ali piskrček in žlico in to vsak dan tudi odnaša; v šoli namreč ni primerne shrambe za to posodo. Opoldne se pomaknejo tisti, ki so se zjutraj prijavili, skupaj v en ali dva razreda, kolikor jih pač je, večji fantje prinesejo lonec z jedjo na oder in dežurni učitelj potem deli. Po obedu, ki ga pospravi v šolskih klopih, gredo vsi umivati posodo; umijejo jo v topli vodi, poplaknejo pa pri studencu.

Tako preprosto vrši ta rečna kuhinja svoje veliko delo. Vsako leto začne poslovati šele po božiču, ko doma hrane ponekdo že zmanjka in ko so tudi vremenske prilike take, da je otročad česa toplega zelo potrebna. Lepo je tudi to, da dobi merico tople jedi vsakdo, ki se je prijavil, naj je z doma bogat ali revež. Tako se ne more nihče kaj pritoževati. Kuha se navadno tri do štiri mesece in dnevno se nasiti okrog 150—180 lačnih želodcev. V preteklem šolskem letu se je razdelilo nad 7000 porcij.

Kako pa dobite denar za izdatke, gospod upravitelj? sem ga vprašal.

»Ah, je zamahnil z roko, »če ne bi človek imel jeklenih živec in bil že vajen zbadljiv in nadležnih opazk, bi sploh ne imeli ničesar. Hudo mi je pri srcu, ko grem z nabiralno ploko k ljudem, pa mi čisto kje pokazejo vrata! — Tako je! Kljub vsem mnogim neveselostim, se ni ustrašil tega dela. Več kot more storiti, bolj se veseli uspeha. Ni mu za prazno priznanje ali za zahvalo, on dela in pomaga svojim malim otročkom, kjer jim le more.

Denarna sredstva dobiva kuhinja: pri nabiralni akciji po mestu in podeželju, od krajevnega šolskega odbora, od župnega urada in od banovine, ki je dala v lanskem šolskem letu 300, v letošnjem pa 400 din.

Cu... da domača občina kot taka ne prispeva ničesar! Med številnimi privatniki moramo omeniti tudi velikega dobrotnika tukajšnjih otrok, domačina in rojaka G. Vinka Pernata, mesarja v Ptuj. Pa tudi premožnejši kmetje so se spomnili revčkov in poslali darove v naturalijah.

Kdor je kdaj po ure dolgi poti hodil v šolo in presedel tam opoldne ob kosčku kruha, bo znal ceniti tako, čeprav skromno kuhinjo. Ta je predvsem v teh najrevnejših krajih izredno velikega pomena. Mi želimo, da bi se ljudje in oblast — predvsem oblast — spomnili na te reveže v bodoče z večjimi darovi in podprli nad vse požrtvovalno delo dobrega šolskega upravitelja. Uspehi ne bodo izostali! Pozneje kdaj se bo ta mladina spominjala na leta, ko so ji v najtežjih in najbednejših dneh pomagali ljudje z rodne zemlje in jo bo prav hvaležnost za to še v večji meri vezala, da jo bo z vsem srcem spoštovala in ljubila, kakor je nam vsem to dolžnost in zapoved!

Ilirija - letošnji državni plavalni prvak

Boj je dobojevan. Ilirija je letošnji nesporni državni prvak v plavanju. Borba, ki so jo morali zdržati ilirijanske plavalke in plavalci v osmih tednih je bila nad vse ostra. Toda neverjetno pridno delo naših plavalcev Finc Draguše, Keržanove, Martinove, Finc Saše in Bradčeve ter plavavcev Cesarja, Hercoga in Scarpe, je po osmih razburljivih nastopih prineslo Iliriji najponosnejši naslov državnega prvaka. Borba za točke in borba s sekundami, ki so jo opravile naše tekmovalke in tekmovalci, je bila huda, toda še morda hujša je bila borba z zagrebskimi močmi za zeleno mizico, ki našemu športu ne priznava ničesar in nam skušajo nagajati kjer je le mogoče. Nešteto teh primerov lahko navedemo. Odrekanje prav tisti Iliriji, ki je sedaj osvajača državnega prvenstva, sposobnost nastopanja v ligi je le en člen v celi verigi. Dosednjo in v vseh športnih panogah, ki jih Hrvati vodijo iz Zagreba, Slovencem in našemu športu mečejo polena pod noge. Gospodje iz Zagreba, zapomnite si. Mi Slovenci mnogo potrpiamo, kadar nam je pa dovolj, udarimo in to tako krepko, da se boste začudili. Stvarni rezultati slovenskih športnikov razen nogometašev jasno dokazujejo, da slovenski šport dosega večje uspehe. Neutrudno delo na igriščih in v plavalniških rodi uspehe, prepripi za zeleno mizo pa samo razdor in nazadovanje.

Zdi se, da je včeraj ona tri tisoč petstoglavna množica, ki je prisostvovala sinočnjemu zadnjemu plavalnemu dvoboju med Viktorijo in Ilirijo to tudi čutila. Do zadnjega mesta na povečani tribuni in po vseh strelah je sinoči občinstvo iz vse Slovenije napolnilo ilirijansko kopališče. Mlajši in bolj navdušen rod je vzel s seboj razne rekvizite, ki jih dosedaj Ljubljana ni poznala. Toda proti balkanskim maniram se je treba boriti tudi z balkanskimi sredstvi, da si odkrito priznamo, da nam to ni všeč. Slednji človek, ki je bil sinoči na kopališču, je bil od srca vesel zmage domačih. Pa ne samo ti, tudi vsi oni, ki bodo danes brali o uspehu slovenskega plavalnega športa so navdušeni. Ilirija je sinoči slovenskemu športu in vsemu slovenskemu narodu napravila veliko uslugo. Danes se tudi po športnih uspehih meri zrelost posameznih narodov. Prav zato je sinoči občinstvo tako vzharno pozdravilo zaključni govor predsednika Slovenske plavalne zveze dr. Skaberneta, ki je v jasni in odločni besedah obsodil nacizem, ki ga uporabljajo Hrvati napram Slovencem. Upajmo, da so to zadnja opozorila, katera smo prisiljeni nasloviti na vodstvo zagrebskih zvez in na zagrebsko časopisje. Spoznajate vendar že enkrat, da nimate prav in verjemite tam doli v Zagrebu, da bo iskreno in pošteno sodelovanje Slovencev in Hrvatov v športu prineslo tudi vam koristi.

Toliko za uvod na splošno. Posamezne borbe sinoči med Viktorijo in Ilirijo so bile nad vse lepe in zanimive. Viktorija razpolaga s prav odlično žensko ekipo, dočim se med moškimi visoko dvigata nad ostale Defilipis in Curtini. Tudi ostali plavalci Viktorije so prav dobri. Toda zmaga Ilirije nad Viktorijo v razmerju 57:52 kaže, da so bili naši še boljši. Pri točki 100 m hrbtno je Viktorija vložila protest, češ da je bil med Vimerjevo in Finčevu mrtvi tek in da Finčeva ni bila prva. Sodniški zbor je pritožbo zavrnil in odločil, da je bila Finčeva prva. Odločitev se nam zdi povsem pravilna, ker je bila Finčeva dejansko prva, čeprav je vse do udarca roke obeh plavalcev izgledalo, da je Vimerjeva pred Finčevu. Na 100 m prosto je bil Pelhan potrdil svoj sloves. Bil je drugi pred dr. Vilfanom in Curtinijem, ki je bil šele četrti. Dr. Vilfan je začel odlično in vodil vse do pet metrov pred ciljem. Tu ga je za malenkost prehitel Defilipis, nato pa še za udar roke Pelhan. To je bila ena najlepših točk. Dvoboj med Cererjem in Grkinicem na 200 m prsno je izostal, ker je Grkinič že po 50 m videl, da Cererja ne dosega. Cerer je dosegel krasen čas.

Kot gostje so proti drugi plavalni garnituri Ilirije nastopili Maratonci iz Zagreba. Tudi ta dvoboj je Ilirija odločila v svojo korist v razmerju 35:30.

Tehnični izidi ligaškega dvoboja so bili:
400 m prosto gospodje: 1. De Filipis (Viktorija) 5:22,8; 2. Curtini (Viktorija) 5:24,6; 3. Mihalek (Ilirija) 5:27,8; 4. Možan (Ilirija) 5:37,4.
Točke: Ilirija 3, Viktorija 8.

100 m prosto dame: 1. Finc Draguša (Ilirija) 1:14,3; 2. Dunič (Viktorija) 1:19,7; 3. Keržan (Ilirija) 1:21; 4. Krnpotič (Viktorija) 1:23,1.
Točke: Ilirija 10, Viktorija 12.

100 m hrbtno gospodje: 1. Pelhan (Il.) 1:15,6; 2. Pestevšek (Il.) 1:16,6; 3. Vidmar (Vikt.) 1:16,6; 4. Potočnjak (Vikt.) 1:19,6.
Ilirija 18, Viktorija 15 točk.

200 m prsno dame: 1. Boršič (Vikt.) 3:24,8; 2. Martin (Il.) 3:31; 3. Finc Saša (Il.) 3:46,9; 4. Candrič (Vikt.) 3:52,8.
Ilirija 23, Viktorija 27 točk.

100 m prosto gospodje (liga): 1. Defilipis 1:03,1; 2. Pelhan (I) 1:03,3; 3. Vilfan (I) 1:03,3; 4. Curtini (V) 1:08,7.
Točke: Ilirija 28, Viktorija 27.

100 m hrtno dame (liga): 1. Finc Draguša (Ilirija) 1:30,0; 2. Vimer (Viktorija) 1:30,7; 3. Bradč (Ilirija) 1:36,3; 4. Krnpotič (Viktorija) 1:37,5; — Točke: Ilirija 35, Viktorija 31.

Vremensko poročilo »Slov. doma«

Kraj	Barometrsko stanje	Temperatura v °C		Relativna vlažnost v %	Oblačnost od 0-100	Veter (smernik, intenzitet)	Padavine	
		noč	dan				m/m	vrsta
Ljubljana	769,3	25,8	15,3	81	10	0	—	—
Maribor	768,5	22,6	12,0	70	8	S ₂	1,0	dež
Zagreb	764,9	28,0	13,0	90	0	SW ₁	—	—
Belgrad	765,4	28,0	14,0	70	4	S ₁	—	—
Sarajevo	768,7	26,0	9,0	90	0	0	—	—
Vis	767,1	25,0	18,0	50	3	NW ₂	—	—
Split	767,1	23,0	17,0	50	4	0	—	—
Kumbar	766,3	25,0	18,0	70	0	NE ₁	—	—
Rab	767,2	26,0	15,0	70	0	0	—	—
Južnosrbski	765,2	25,0	16,0	50	0	NE ₁	—	—

Vremenska napoved: Spremenljiva oblačnost, nagnjenje h krajevnemu deževju.

Koledar

Danes, sredo, 4. septembra: Rozalija, Ida.

Četrtek, 5. septembra: Lavrencij.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarnar: dr. Piccoli, Tyrševa cesta 6; mr. Hočvar, Celovška cesta 62; mr. Garlus, Moste-Zaloška cesta 47.

Trgovski učni zavod v Ljubljani, Kongresni trg 2. Vpisovanje v Enoletni trgovski tečaj s pravico javnosti se vrši dnevno od 8—12 in od 15—18.30. Podrobne informacije in prospekte daje vodstvo tečaja med običajnimi uradnimi urami.

Kino Sloga odpre danes, dne 4. septembra, zopet svoje prostore s prelepim filmskim delom »Prepovedana ljubezen«, v katerem bomo videli zopet po dolgem odmoru ljubimca našega občinstva Roberta Taylorja v novi, veliki vlogi. Za novo sezono si je »Sloga« nabavila zopet vrsto lepih filmov, s katerimi upa, da bo popolnoma ustregla našemu občinstvu. Od jutri dalje je blagajna Kina Sloga redno odprta, in sicer ob delavnikih od 11.30 do 12 ter od 15 dalje; ob nedeljah in praznikih od 9.30 do 12 ter od 14 dalje.

Trgovsko učilišče »Christofor učni zavod«, Ljubljana, Dobranska cesta 15. Ravnateljstvo razglašajo: Redno vpisovanje v Enoletni trg. tečaj se vrši sedaj vsak dan dopoldne in popoldne. Pravica javnosti! (Rodbinske doklade, vzorne olajšave, veljavnost izpričeval). Podrobna pojasnila daje vodstvo osebno in pismeno. Na razpolago brezplačno novi ilustrirani prospekt. Največji trgovski učni zavod te vrste! Lastno moderno novo šolsko poslopje. Šolnina zmerna.

Šola Glasbene Matice ljubljanske, ki je dobila za novo šolsko leto popolnoma nove učne načrte, ki so jih sestavili na podlagi večletnih izkušenj naših najboljših strokovnjakov, bo razdeljena v štiri stopnje in sicer: v pripravnico (2), nižjo šolo (4), srednjo šolo (2) in višjo šolo (2) letnika. Opozorjamo, da bo za prestop iz nižje v višjo stopnjo vedno potreben izpit, pri katerem bodo lahko navzoči tudi starši gojencev. Ta izpit bo vsestranska kontrola o uspehih gojencev. Učna tvarina je tako razdeljena, da je po dovršeni nižji šoli (skupno 6 letnikov) možen prestop na Državno srednjo glasbeno šolo na podlagi sprejemnega izpita. Učenci se sprejemajo še danes in jutri v pisarni Glasbene Matice v Vegovi ulici. V soboto je dolžitev urnika in sicer ob 15 za klavir, ob 16 za violino in ob pol 17 za ostale predmete. Redni pouk bo začel v ponedeljek, dne 9. t. m.

Od Delavske zbornice smo prejeli: Z ozirom na današnje razmere in želje delavstva, da bi mogli v Delavski zbornici opraviti posle tudi v popoldneških urah, je upravni odbor Delavske zbornice na seji dne 31. avgusta t. l. sklenil uvesti dežurno službo in je urad za stranke odprt dopoldne od 8 do 2, popoldne pa od 4 do pol 7 zvečer. Na to se opozarjajo vse, ki žele po opravkih priti v Delavsko zbornico v Ljubljani.

Za veselje »Toti teater«, ki bo posloval na vselejemo od 31. avgusta do 9. septembra v paviljonu »K«, vlada izredno zanimanje. Da ne bo nepotrebne navala na blagajno pred predstavo, bo zato blagajna občinstvu na razpolago vsak dan že od 3 dalje. Predstave vsak večer ob pol 9, nedeljske popoldanske pa ob pol 6 popoldne. Telefonska naročila sprejema velesejemska pisarna.

Železničarski šah. Klub začel svojo letošnjo igralno sezono v sredo, dne 4. t. m. ob 20 v svojih prostorih v »Ljubljanskem Dvoru« (vhod iz Pražkove ulice — prostori Železničarske menze). Klub poziva vse svoje člane, da se udeležijo današnjega otvoritvenega večera in vabi tudi vse druge prijatelje šaha, da vstopijo v njegov prijetni družinski krog. Igralni večeri so vsako sredo in soboto od 20 dalje. Članarina znaša mesečno le 2 dinarja (za dijake 1 dinar). Dobrodošli tudi šahisti-neželezničarji!

Zadnja skupinska vaja mešanih in moških zborov bo drevi ob 20 na realki v Vegovi ulici. Pri tej vaji bodo vsem sodelujočim razdeljene izkaznice, brez katerih dostop k odkritju kraljevega spomenika ne bo mogoč. — Župna uprava.

Pevke in pevec! Zbirališče za skupni odhod k odkritju kraljevega spomenika je pred Glasbeno Matice v Vegovi ulici točno ob 9 z društvenimi prapori. — Uprava Hubadove župe.

200 m prsno gospodje (liga): 1. Cerer (Il.) 2:48,5; 2. Kolar (Vikt.) 3:01,5; 3. Grkinič (Vikt.) 3:01,9; 4. Herzog (Il.) 3:17,7. — Točke: Ilirija 41, Viktorija 36.

4 × 100 m dame (liga): 1. Ilirija (Finc Saša, Bradč, Keržan, Finc Draguša) 5:23,9; 2. Viktorija (Kalpič, Boršič, Krnpotič in Dunič) 5:33,4. — Točke: Ilirija 51, Viktorija 42.

4 × 200 m prosto gospodje (liga): 1. Viktorija (Stručelj, Grkinič, Defilipis in Curtini) 9:46,6; 2. Ilirija (Pestevšek, dr. Vilfan, Scarpa, Pelhan) 9:51,4. — Skupno stanje ligaškega dvoboja Ilirija : Viktorija 57 : 52.

Tabela v plavanju je sedaj takale:

Ilirija	8	5	3	497	62,13
Jug	8	7	1	490	61,25
Viktorija	7	5	2	388	55,42
Jadran	8	0	8	363	45,37
ZPK	7	2	5	313	44,71

Waterpoolo Viktorija : Ilirija 4:0 (2:0).

Pozor! Kupujem in prodajam rabljene čevlje, moške obleke, perilo in stare cunje. Klavžer, Vošnjakova 4.

Denar – sveta vladar

Prve kovance so začeli kovati pred 2700 leti v azijski Lidiji

Domovina vseh naših drobižev je že davno poznana azijska država Lidija. Njeni državljani so bili prvi, ki so kovali iz zlata in srebra denar in sicer drobiž. To je bilo nekako 700 let pred Kristusom. Ta denar je bil v začetku kaj preprost. Ni bil okrogle oblike kot drobiž naše dobe, temveč ovalen. Na eni strani je imel vtisnjeno vrsto vzporednih črt, na drugi strani pa vtisnjene neakčne vdolbine. Razumljivo je, da je trgovina takoj segla po tem sredstvu za izmenjavo blaga. Denar se je iz Lidije hitro razširil po državah okrog Sredozemskega morja, ki so predstavljale v tistih časih prav za prav cel svet. Sele čez 200 let so začeli Rimljani vtisnjevati na svoj denar razne slike, ki so predstavljale večji del – drobnica. Tak svoj denar so imenovali Rimljani »pekunija«, kar izhaja iz besede »pekus«, ki pomeni po naše drobnico.

V začetku so novce vedno merili, tehtali in preizkušali pristenost zlitine. To je odpadlo, čim so začeli kovati drobiž odmerjene velikosti. Novo sredstvo za izmenjavo blaga je bilo tako praktično, omogočalo je tako hitro zaključevanje poslov, da so denar kot plačilno sredstvo v zelo kratkem času sprejemali vsi kulturni narodi. Kovani drobiž je postopoma v ozadje vsa ostala plačilna sredstva, ki so se izkazala pred njim za neprimerno bolj nepraktična.

Danes je ves svet preplavljen z denarjem kot plačilnim sredstvom. Namesto kovine se je začel uporabljati posebno predelan papir, nastali so še bolj praktični bankovci. Trgovski svet pa vrši svoja plačevanja potom čekov. Vendar je minilo mnogo, mnogo stoletij, predno so ljudje prišli do tako enostavnega in hitrega sredstva za plačevanje, ki pospešuje trgovino in gospodarske odnose – zamenjavo dobrin med narodi, brez katere ni napredka.

»Trgovina« se je začela s plenitvijo

Kako je bilo v davnih časih, ko ljudje še niso poznali denarja, dokazujejo domača plemena v Avstraliji še 1770 leta. Ta plemena so poznala samo eno nižjo stopnjo zamenjave – plenitev. Neko plemeno na otokih Južnega morja pa je na vse kriplje kradlo papige. Ti ljudje so ptice najprej spekli, nato pa jih devali v mast. Pravijo, da je na ta način pripravljena papiga zelo okusna, prava slaščica. Za to posebnost so kaj kmalu zvedeli ostali otočani in Avstralci. Kako pa priti do papig? Kaj enostavno, saj jih imajo beli priseljenci v velikem številu! In kradli so papige kot za stavo. Toda belci se niso dali kar tako ugnati. Z orožjem v rokah so se ubrali pred plenilci papig in jim dopovedali, da tako ne bo šlo naprej. Zahtevali so za svoje papige nekaj v zameno, ker da sta »darovanje in plenitev umrla«. Avstralci so hitro razumeli novi položaj in prinesli v zameno neko vrsto barve, ki je pozneje ostala zamenjavno sredstvo pri domačinih. Prej so prav tako plenili papige tudi pri domačinih.

Tako se je spreminjala plenitev v zamenjavo blaga, ker je pač postal šibkejši nenadoma bolj močan in ni več dopustil, da bi bil okraden.

Poleg plenitve je obstajala še ena oblika zamenjave: darovanje. Še danes obdarujejo raziskovalci, ki potujejo v daljne primitivne kraje, poglavje plemen. Poglavari pa vračajo pozornost gostov prav tako z darovi. Pri tem pa se ne ozirajo na praktično vrednost in korist darila. Domačini še nimajo pojma o »vrednosti«, kakor se to pojmuje v trgovini. Nekemu raziskovalcu je ponudil domačin pest trhljih plodov, da bi dobil od njega lep nož, ki mu je zelo ugajal.

Sele pozneje je prišlo do tega, da je darovalec izrazil željo, da bi rad za svoj dar dobil kak protidar in to nekaj takega, kar bi mu na kakšen način koristilo. Na ta način se je preobrazilo darovanje bolj in bolj v pravilno zamenjavo dobrin in tu smo prišli do pojma »vrednosti gotovega predmeta«.

Človeštvo pa je še napredovalo. Od plenitve smo prešli na darovanje, na zamenjavo darov, razdelitev dela v ljudskih edinicah pa je prinesla še večji napredek. Razumljivo, da so minila med tem časom dolga stoletja in celo tisočletja!

Razdelitev dela je prinesla predvsem razvoj različnih znanj in poklicev. Nastale so obrti: kovaški, drvarski, ribiški, lončarski itd. Razvilo se je poljedelstvo, udomačene so bile živali in nastalo je sadjarstvo. Nekatera plemena so pokazala večje sposobnosti, ker jim je narava nudila več. Kjer je bila dobra glina, so začele žene izdelovati razno posodo; kjer je bila zemlja bogata na železni rudi, se je razvilo kovaštvo, drugod so delali zopet hitre in lahke čolne itd. Po naseljih je bilo vedno več predmetov, ki niso bili neobhodno potrebni. Čez hribe in doline so prispeli ljudje do obale, kjer so kazali odonotnim prebivalcem svoje lepe posode. Ti so ponujali zanje – svoje čolne! A kaj je hotel hribovec s čolnom? Njehove žene so si želele kakšne okraske, teh pa čolnarji niso imeli in tako ni bilo s kupčijo nič.

Položaj je rešila – drobnica

Čim bolj se je razvijalo obrtništvo, tem večje so postale težave. Čim več obrtnikov je prihajalo na trg, tem težje se je razvijala izmenjava dobrin. Da navedemo primer, kako je bilo na trgu, ko ni še bilo denarja. Mizar je prinesel na trg mizo, za katero bi bil dobil vatel platna. Na trg pa je prišel platnar, ki pa je že imel doma mizo in bi bil rad dobil za svoje platno moko. Pozneje je res prišel na trg mlinar: z moko, toda on je ženin svojega sina in je rabil vina za goste. Vinogradnik je stal pred svojim sodom, toda ni rabil moke, temveč mizo, ki je doma ni imel. Mizar pa je rabil platno, da bi oblekel svoje otroke. Kaj mu pomaga vino? Zamotana zadeva: kako naj dobi vsak kar bi rad? Položaj je rešil kmet, ki je malo pred polnoce prignal na trg svoje ovce, da bi dobil zanje mizo. Mizar mu je z veseljem dal mizo za ovce, ker si je mislil, da mu bo tkalec rad dal platno za ovce. Ta je zamenjavo

Takale je »obednica« šolske kuhinje pod Halozami. (Glej članek na 3. strani.)

z veseljem sprejel itd. Ovce so postale na ta način sredstvo za izmenjavo dobrin. To je pomenilo že korak naprej in trgovina se je mogla dosti hitreje razvijati. Tekom stoletij se je razvila krava v denar. Pri raznih narodih so razni predmeti služili kot splošno priznana dobrina za zamenjavo: pri loveških narodih je služilo v te namene orožje, pri primitivnejših narodih pa so še danes školjke denar itd. Govedo pa je bilo najveljavnejši »denar«. V Sudanu med črnci je še danes v veljavi tak račun za zamenjavo: 5 volov enako en suženj, enako puška in dve steklenici neke pijače, enako 100 kosov platna...

Nastopilo je končno zlato

Seveda ni moglo vedno tako naprej, da bi ostala drobnica »drobiž«. Razvilo se je poljedelstvo itd. In tudi krave se ni moglo deliti, kar bi bilo večkrat nujno potrebno. Kdo naj bi pa dal za majhen lonček celo ovco! Treba je bilo seči po drugih sredstvih. Po orožju, nakitu, biserih, kozah itd. so postale zamenjavno sredstvo plemenite kovine. Mogle so se deliti na majhne dele in vlivati v večje, kakor je bilo pač potrebno. Niso se kvarile na zraku in ne v vlagi. Poleg tega pa je dajala redkost zlata in srebra prednost pred drugimi predmeti za zamenjavo.

Babilonci so prvi začeli uporabljati zlato in srebro kot sredstvo za trgovino. Potem so jih posnemali še Azirci in Egipčani. Ti so uporabljali za denar tudi baker. Toda kako za časa trgovanja določiti vrednost in čistost kosa zlata, srebra ali bakra? Tehtanju in merjenju, ki mu včasih ni hotelo biti ne konca ne kraja, je napravil konec denar, ki si je ohranil obliko do danes.

Nevarne epidemije nekoč

V starih časih so se imenovala vse velike epidemije kuga. Tako se govori n. pr. o velikih morjih, ki jo je povzročila kuga v starih Atenah, čeprav je zgodovinska resnica, da takrat ni razsajala kuga.

Prva kuga v Evropi, za katero se točno ve, je bila takimenovana Justinijanova kuga. Zahtevala je neštivilna življenja v Evropi in Afriki od 531 do 580 leta. Razširila se je v Aleksandriji, po vsej severni Afriki, Palestini, Siriji, Bizancu (sedaj Carigrad), Italiji, Galiji in Germaniji. Kratko rečeno, preplavila je vse civilizirane kraje na Zapadu. Nekatera mesta so postala popolnoma zapuščena.

Druga velika kuga je razsajala za časa Konstantina Kopronina in je trajala celih dvajset let. Njeno opustošenje je bilo strašno, vendar nimamo točnih podatkov, da bi vedeli, koliko ljudi je pomrlo.

Tako imenovana črna kuga se je pojavila v 14. stoletju nekje v Aziji, vsekakor na Kitajskem, saj je umrlo tam za kugo kar 13 milijonov ljudi. Iz Ezijske je bila prenesena v Malo Azijo, Afriko in Egipt. Potem se je razširila v Grčijo, Italijo, Sicilijo, Francijo, Španijo, Anglijo in Norveško. Po mnogih mestih je pomrlo dve tretjini prebivalstva. Tekom treh mesecev je samo v Bagdadu pomrlo pol milijona ljudi, v Kairu pa v enem samem dnevu 10.000. Otok Ciper je bil popolnoma opustošen.

V tistih časih je pomrlo v Evropi za kugo 24 milijonov ljudi, v Aziji pa še mnogo več. Seveda moramo pomisliti, da je bilo prebivalstvo Evrope v tistih časih zelo maloštevilno.

Kakor vidimo, so nalezljive bolezni v nekdanjih časih neovirano kosile človeška življenja in ponekod so kraji docela izumrli.

V nasi dobi pa je hvala Bogu zdravniška veda tako napredovala, da se ne more več nobena nalezljiva bolezen razširiti do takih katastrofalnih obglov.

Lenjograd v številkah

Pred kratim je bila v Lenjogradu zanimiva razstava »en dan Lenjograda v številkah«. Razni plakati, tabele, diagrami in elično prikazujejo obsevalec te razstave zanimivosti o življenju in delu Lenjograda, drugega mesta po velikosti v Sovjetski Rusiji.

Lenjogradska težka industrija napravi dnevno blaga v vrednosti za 31 milijonov rubljev. V Lenjogradu je zaposlenih dnevno 1 milijon in 500.000 delavcev in namočencev.

Preteklo leto je bilo rojenih v Lenjogradu 238 tisoč otrok. Matere prinesejo dnevno v dežje domove 21.000 dojenčkov, v otroške vrtce 45.000 otrok. Solo obiskujejo dnevno 590.000 dijakov. Na srednjih šolah je 16.000 profesorjev. V mestu je 26.000 učiteljev.

Za socialno zavarovanje plačuje mesto dnevno preko milijon rubljev. V bolnicah in ambulantah je zaposlenih 37.000 zdravniškega osebja.

Prebivalci Lenjograda dobivajo dnevno 318.000 pisem, sami pa pošiljajo dnevno 178.000 pisem.

S tramvajem (ne vstevši avtobusov in drugih prometnih sredstev) se prevozi dnevno povprečno 3 milijone in 305.000 ljudi. Trgovine prodajo dnevno v vrednosti 30 milijonov rubljev. Prebivalci Lenjograda pojedjo dnevno 1.503 tone kruha, 544 ton mesa in mesnih izdelkov, 69 ton svežega masla in masla, 183 ton sladkorja in 887.000 jajc.

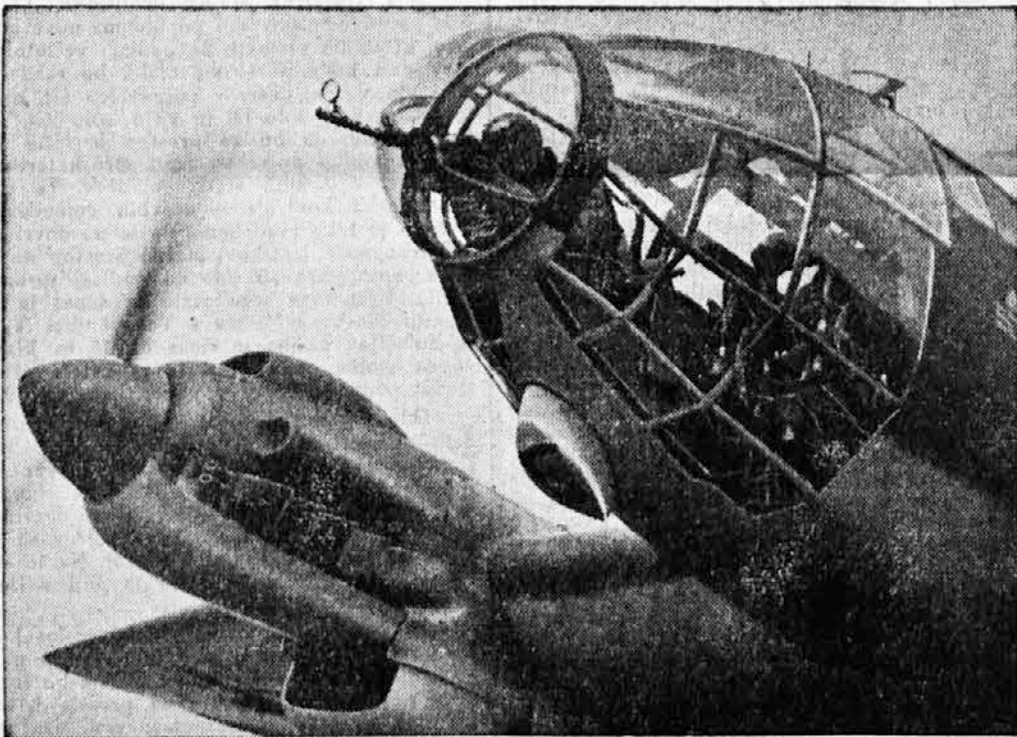
Program radio Ljubljana

Sreda, 4. sept.: 7 Jutranji pozdrav – 7.05 Napovedi in poročila – 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) – 12 Pisan drobiž (plošče) – 12.30 Poročila in objave – 13 Napovedi 13.02 Duet harmonik (brata Malgaj) – 14 Poročila – 14.30 Mladin ura: O letenju v velikih višinah (Janko Colnar) – 14.45 Za krajši čas (plošče) – 19 Napovedi in poročila – 19.20 Nac. ura – 19.40 Objave – 20.10 O postanku in razvoju fotografije (O Kocjančič) – 20.30 Koncert godbe 40. pp. Triglavskega – 22 Napovedi in poročila – 22.15 Šramel-kvartet »Murnček«.

Drugi programi

Sreda, 4. septembra: Belgrad: 20 Opera – Zagreb: 20 Opera – Bratislava: 19.40 Instrumentalna gl. – Brno: 20.40 Moravska poje – Praga: 19.25 Zab. konc. – Solija: 19.50 Lahka gl. – 20 Verdieva opera »Rigoletto« – Beromünster: 21 Schubertove skladbe – Budimpešta: 20.10 Operetni večer – Stockholm-Hörby: 20.25 Zab. gl. – Rim-Florence: 20.30 Večerni konc. – Trst-Milan: 20.30 Filmska gl. – Kodanj: 21.15 Kino orgle – Sottens: 19.15 Pisan drobiž.

Belgrajska kratkovalovna postaja: YUA, YUB (49.18 m): 19.40 Poročila v slovenščini – YUF, YUG (19.69 m): 1.55 Oddaja za Južno Ameriko, – 3.00 Oddaja za Severno Ameriko.

Nemško letalo tipa »Heinkel«, s kakršnimi letajo Nemci nad Anglijo

105

Končno je policija navalila na ljudi in začela ležee vlačiti za noge in roke proč. Kakšnega so vlekli tudi sto metrov proč ter ga vrgli v jarek. Tako so nekoga vrgli v jarek, pri katerem sem stal jaz. Ko je čofnil v vodo, me je vsega oškropil. Bolničarji so dolgo nosili ljudi proč.

Poiskal sem Sariju Naidu. Voditelje demonstracij je priganjala, da bi preprečili napad množice na policijo. Ko sva se pogovarjala, je pristopil neki angleški častnik in ji položil roko na rame: »Sarjini Naidu, vi ste aretirani.« Ona je ponosno odbila roko in rekla: »Šla bom, toda ne dotikajte se me.« Ko je odšla z angleškim častnikom za žične ovire, kjer so jo zaprli, je množica kričala kakor obsedena. Pozneje so jo obsodili na zaporno kazen. Manilala Gandhija so tudi zaprli.

Dopolodne je prišel na kraj dogodkov V. J. Patel. On je vodil gibanje, odkar so Gandhija zaprli. Ni bilo dolgo tega, ko je odstopil kot predsednik indijske ustavodajne skupščine. To je storil v znak protesta proti Angležem. Množica se je začela zbirati okrog njega, poklekovati predenj in mu poljubljati noge. Ta mož je bil star okrog šestdeset let, s častljivo belo brado in je bil oblečen v domačo obleko. Vsedel se je pod neko drevo in rekel: »Vsako upanje, da bi se Indija kdaj z Anglijo pomirila, je proč. To že ra-

zumem, če vlada zapira in obsoja ljudi, ki so se bili pregrešili proti zakonu. Toda nikar ne morem razumeti in ne bom razumel tega, kako more oblast, ki se sama naziva za civilizirano, obdelovati ljudi, ki so brez moči in ki se ne upirajo, tako, kakor so to storili Angleži danes zjutraj.«

Proti enajsti uri je kazal toplomer v senci sedem in štirideset stopinj. Zaradi silne vročine so Gandhijevi ljudje popustili. Odpravil sem se proti zasilni bolnišnici, da bi videl ranjence. Ležali so v vrsti na golih tleh v šupi, ki je bila pokrita s palmovimi listi. Našel sem tri sto dvajset ranjencev. Nekateri so ležali nezvestni, drugi pa so se zvižali od bolečin. Na razpolago je bilo samo nekaj domačih zdravnikov, ki so naredili s sredstvi in znanjem, ki so ga premogli, kar se je dalo. Nekaterih se dolgo niso pritaknili in dva sta med tem časom umrla. Zaradi neznosne vročine je bilo demonstracij za ta dan konec.

Bil sem edini tuji dopisnik, ki sem bil priča resnemu prizoru – klasičnemu primeru »Satyagraha« ali pasivnega odpora. Sedaj me je čakalo še to, kako bom to, kar sem videl in doživel, sporočil svetu. Najbližji kraj, iz katerega bi lahko brzojavil, je bil Bulsar. Toda jasno je bilo, da bi moral o teh dogodkih molčati, čeprav so bili Angleži rekli, da ne bodo vtikali nosu v poročila, ki so namenjena zamejstvu. Nekj Gandhijev četnik, ki je imel škafli podobno avto, se mi je ponudil da me bo odpeljal v Bulsar, če se sploh lahko prebrodijo reko. Ustavila sva se v vasi Untadi, da bi dobila kaj za pod zob. Dobila sva malo dušenega riža, nekaj sadežev in čaj, katerega pa si nisem upal piti. Videl sem namreč, kako je voda tekla iz nekega umazanega ribnika, v katerem se je valjalo nekaj povodnih konj. Očitno je redko kdaj prišel v vas belec, kajti ljudje so me pozdravljali čudno in radovedno. Na pol nagi in bosopeti vsačani so se zbirali okrog hiše, kjer sva jedla in radovedno stezali vratove skozi okna in vrat ater spremljali z očmi vsak moj gib, ki sem ga naredil. Voda je bila k sreči tako majhna, da sva se lahko prepeljala čez.

Ze od prej sem vedel, da se včasih brzojavka izmuzne cenzuri, ki je namenjena iz notranjosti dežele v zamejstvo. Zato sem sklenil, da bom poslal iz Bulsarja v London več poročil, ki bodo vsebovala samo najvažnejše, nato pa se bom odpeljal v Bombay, od kjer bom

poslal obširno brzojavko, upajoč, da bodo brzojavke iz Bulsarja neovirano dosepele tja, kamor so bile namenjene. Preden sem se odpeljal v Bombay, sem odposlal pet brzojavk in vsaka je imela po sto besed. Kakor sem pozneje izvedel, so prispеле tri brzojavke in četrti pol v uredništvo v London. Takoj na to je klical brzojavni urad moje uredništvo in sporočil, da indijska vlada ne želi, da bi poročilo izšlo. Brzojavke da so »po pomotič pustili skozi«.

Ko sem se vozil proti Bombayju, sem v vlaku napisal poročilo, ki je obsegalo približno dva tisoč besed, in sem ga pozneje v hotelu pretpikal ter odšel z njim v brzojavni urad. Indijska vlada je trdila, da ne cenzurira poročil, ki so namenjena v zamejstvo. Naravno da je bila huda cenzura za časopisje v Indiji. Nekaj ur po tem, ko sem bil brzojavko oddal, sem dobil kosček papirja, na katerem je bilo s svinčnikom napisano: »Gospod Miller, vaše brzojavke o dogodkih v Dharasan niso odposlali.« Podpisa ni bilo nobenega. Ko sem vprašal vratarja, kdo mu je dal listič, mi je rekel, da je bil to neki mlad domačin, ki ga pa ne pozna. Sklepal sem, da je listič poslal kdo od Gandhijevih ljudi, ker v brzojavnem uradu jih je bilo mnogo, skoraj sami domačini.

Odšel sem v brzojavni urad in zahteval, naj mi povedo, kdaj so odposlali moje brzojavke v London. Hoteli mi niso nič povedati in nihče ni rekel, da brzojavke niso odposlali. Šel sem na predsedstvo vlade v Bombayju, toda tam so me podajali kar iz rok v roke in nazadnje sem toliko vedel kakor prej. Končno sem se obrnil do nekega mladega človeka, ki se mi je zdel dostopen.

»Seveda ni nobene cenzure,« mi je rekel. »Vase brzojavke so brez dvoma odposlali. Vlada se nikdar ne vtika v poročila, ki so namenjena v zamejstvo.«

»Jaz pa nasprotno vem, da moje brzojavke o dogodkih v Dharasan niso odposlali. Kdo mi je to povedal, vam ne morem reči, vem pa to gotovo. Če vi ali pa kdo vaših takoj ne odpošlje brzojavke, se bom pri prici podal v Perzijo in bom brzojavko poslal od tam. Ta demonstracija v Dharasan je bila vendar najvažnejši dogodek vsega Gandhijevega gibanja. Če bom šel v Perzijo in če mi boste branili nazaj, bo o tem zvedel ves svet. Če bo svet izvedel, da cenzurirate ali pa celo zadržujete poročila, ki so namenjena v zamejstvo, ne bo nihče več verjel angleškim uradnim zagotovitom.«